

Vigelsø

2022

Naturovervågningsrapport Fugle

Udarbejdet af Kurt Due Johansen til Dansk Ornitologisk Forening for Naturstyrelsen Fyn

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning	3
2. Resumé	4-5
3. Beskrivelse af Vigelsø	
3.1 Overordnet beskrivelse af Vigelsø	6
3.2 Bevoksninger	6-8
3.3 Vandområderne	9-11
3.4 Lysåbne samfund	11-13
3.4.1 Nye arbejder på Vigelsø i efteråret 2021	13
3.5 Vigelsø Hoved	14
3.6 Øer	15
4. Naturpleje og drift af engene	
4.1 Naturpleje af engene	16
4.2 Slåning	16-17
4.2.1 Vurdering af den samlede naturpleje	17
5. Fauna og flora i Kystlagunen	
5.1 Undervandsvegetation i Kystlagunen	18-20
5.1.1 Undervandsvegetation i de små laguner i den nordlige strandeng	21
5.2 Faunaen i Kystlagunen	20
5.3 Sammenligning af floraen i Vigelsøs Kystlagune med Kystlagunen på Gyldensteen	20
6. Biodiversitet på Vigelsø – er andet end fugle	21-25
7. Forekomst af ræv	25
8. Den rekreative udnyttelse af Vigelsø	26
9. Lidt om fugletællingerne	
9.1 Lidt om fugletællingerne	27-29
10. Hvordan fungerede de nye strandenge, SV-området, ny yngleø i vestræmningen og søterritoriet inden for Inddæmningen som habitater for fugle?	
10.1 Strandengene mod nord – N-området	30-31
10.2 Strandenge ved Østerhoved – NØ og Ø-området	31-34
10.3 Det inddigede areal mod sydvest – SV-området	34-36
10.4 Ny ø ved strømhul i den vestlige dæmning	36
10.5 Konklusion vedr. fugle i 2021 på kunstige strandenge mv.	37
10.6 Fugleåret 2021, overordnet set.	38-39
11. Artsgennemgang	40-78
12. Litteratur	79

1. INDLEDNING

Miljøministeriet erhvervede i slutningen af 1990 Vigelsø i Odense Fjord. Baggrunden for erhvervelsen var især at foretage omfattende naturgenopretning på øen, der kunne bidrage til bedre forhold for fuglene i området. Vigelsø er nemlig EU-fuglebeskyttelsesområde. I EU-fuglebeskyttelsesdirektivet opfordres medlemslandene til at forbedre forholdene for fuglene i de udpegede områder.

Samtidig skulle øen åbnes for offentligheden og der skulle åbnes en naturskole.

Det blev vedtaget, at der skulle ske en udstrakt naturovervågning af udviklingen på øen.

Hvad angår fuglene, skulle overvågningen specielt følge udviklingen, i takt med at landbrugsdyrkingen gradvis hørte op, og naturgenopretningen slog igennem. Desuden skulle det overvåges, hvorledes den menneskelige aktivitet på øen påvirkede fuglelivet.

2022 var det 24. år, hvor naturgenopretningen var fuldt færdig, såvel skovplantning som eng- og sø-etablering (nu søterritoriet).

2022 var samtidig det niende hele år, hvor Inddæmningen ikke længere var et sø- og engområde, men en integreret del af søterritoriet, hvor vandstanden svinger i takt med høj- og lavvande i Odense Fjord.

2022 var det 27. år, hvor Vigelsø og en del af søterritoriet omkring øen var vildtreservat. På disse arealer er det ikke tilladt at jage vandfugle. På selve Vigelsø er der færdselsforbud på Syd-øen samt forbud mod vandfuglejagt.

Denne rapport der omfatter året 2022, er den 30. i rækken af overvågningsrapporter over fuglelivet på øen.

Rapporten beskriver, udover fuglelivet på Vigelsø, en række overordnede forhold på øen, status for naturgenopretning m.v.

Figur 2. Fodermesterhuset og naturskolen set fra Klintebjerg. Foto: Kurt Due Johansen.

2. RESUMÉ

Figur 3. Fra skarvekolonien ved Gåsebadet. Der hersker en helt særlig – urgammel – stemning. Foto: Kurt Due Johansen.

2022 var det sjette hele år, hvor de i 2016 etablerede strandenge i Vigelsøs Inddæmning eksisterede.

Der er observationer af fuglene fra 94 dage på Vigelsø. Særligt mange observationsdage er foretaget september-oktober-november, især for at følge udpegningsarten hjejles forekomst på Vigelsø. Desuden for generelt at følge, hvorledes fuglene udnytter de strandengsområder og øer, som blev etableret kunstigt i 2016.

Observationerne viste en kraftig nedgang for de flere af ynglefuglene. Dette kan dårligt skyldes andet end en reaktion på, at ræven forekom på Vigelsø i 2022.

Følgende tidligere ynglefugle er nu helt forsvundet fra øen: splitterne, fjordterne, hættemåge samt skeand og troldand. Derimod er ynglefuglene havterne og klyde genindvandret.

De nye strandenge på Sydøen var rasteplass i træktiden for mange grågås, pibeand, krikand og spidsand. Desuden hjejle, vibe, almindelig ryle og storspove.

Antallet af hjejler i 2022 var markant større end i perioden 2017-2021, hvor de kunstige strandenge og øerne var færdigetablerede.

De nye strandenge er endnu, her 5 hele år efter etableringen, kun sparsomt bevokset med strandengsplanter, bortset fra Kveller og Strand-Gåsefod. Når Kveller og Strand-Gåsefod er henfaldet i løbet af september-oktober, er de kunstige strandenge meget bare, bortset fra den nordlige del af strandengene på Østerhoved, hvor der er større bevoksninger af Strand-Asters m.v.

Det er meget glædeligt, at Kystlagunen har udviklet sig så positivt med hensyn til indvandring af både flora og fauna. Der blev ikke, som i 2021, snorkeldykket, men observationer fra land afslørede, at der er udbredte bevoksninger af både alger og blomsterplanter. Især er det glædeligt, at Almindelig Havgræs og Langstilket Havgræs dækker mindst halvdelen af bunden i Kystlagunen.

Figur 4. Horse-Tidsel fra Vigelsø, sommeren 2022. Foto: Kurt Due Johansen.

3. BESKRIVELSE AF VIGELSØ

3.1 Overordnet beskrivelse af Vigelsø

Vigelsø ligger midt i Odense Fjord på overgangen mellem Yder- og Inderfjorden.

Syd, vest og øst for Vigelsø er farvandet meget lavvandet og dele bliver ofte blotlagt ved lavvande. Sejlrenden til Odense forløber mellem de lavvandede arealer mod vest og Klintebjerg.

Indtil erhvervelsen i 1990 var Vigelsø en landbrugsø, der blev drevet med især korn og raps.

Efter erhvervelsen blev den nordlige del af øen plantet til med skov, og vandstanden blev successivt hævet i Inddæmningen, indtil 1997, hvor vandstanden var hævet til det fastsatte mål.

Før stormen Bodil i 2013, var Vigelsø således en 132 hektar stor ø, bestående af den oprindelige moræne-del på 66 hektar med skov på norddelen, og en 66 hektar Inddæmning, hvori der fra 1997 lå en ca. 40 hektar stor, fersk sø, ”Fuglesøen”. Søen var omgivet af strandenge og mod øst og nord græsklædte højjordsenge.

Efter stormen Bodil i 2013, blev Inddæmningen overskyldet af saltvand og var siden en del af søteritoriet i Odense Fjord. ”Fuglesøen” blev da salt. Indtil august 2016 var Vigelsø således kun 66 hektar stor p.g.a. oversvømmelsen, som stormen Bodil forårsagede, idet kun morænedelen var fast land.

Fra efteråret 2016 er der i Inddæmningen etableret ca. 25 hektar kunstige strandenge. Desuden har man etableret yderligere to gennemløb i dæmningerne.

3.2 Bevoksninger

Der er et parkområde omkring hovedbygningen på et par hektar. Desuden en mindre skov ved fodermesterhuset, kaldet Hejreskoven. Ved Gåsebadet mod øst, ligger en mindre løvskovsbevoksning.

Der er i dag én remise på Vigelsø, nemlig en på Nordøen, som efterhånden smelter sammen med den plantede skov. Remiserne på Vesterhoved og Østerhoved blev fældet primo 2003.

Siden erhvervelsen af øen i 1990, er der plantet ca. 25 hektar løvskov på Nordøen:
1991 plantet 10 hektar løvskov.

1992/93 plantet 3,5 hektar løvskov.

Foråret 1994 plantet 4,5 hektar løvskov.

Efteråret 1994 plantet ca. 5,3 hektar løvskov.

1995 supplerende plantning omkring engen.

Figur 5. Den lille bevoksning ud for Gåsebadet er nu en del af skoven på nordøen. Skarvernes tilstedeværelse er med til at højne biodiversiteten, da deres aktiviteter i sidste ende får træerne til at dø. Det giver utallige muligheder for svampe, laver, mosser og insekter til at tage over. Det er i høj grad manglen på dødt træ i vores skove, der gør, at biodiversiteten generelt er truet i skovene. Foto: Kurt Due Johansen.

Figur 6. Pæretræ i den gamle have ved Vigelsø-gård, som er anlagt af en af de tidligere ejere, Esger Juul, som var meget naturinteresseret, herunder især fuglelivet.

Pæretræet er nu gået ud og er under nedbrydning. Sådanne STÅENDE, døde træer er meget vigtige for biodiversiteten. Utallige organismer kan bo og leve i og på træet, så længe det ikke er fuldstændig formuldet. Foto: Kurt Due Johansen.

Skoven er slået godt an, og er nu oppe i mindst 15 meters højde.

I 2008 blev de dele af skoven, som skal være produktionsskov for agern, udtyndet kraftigt. I disse dele af skoven står træerne nu spredt. Skoven med Småbladet Lind er ikke udtyndet.

Levende hegn

Fra fodermesterhuset fører en allé op til hovedbygningen. På Nørrehoved står en række popler. Syd for Parken stod et levende hegn på godt 150 meters længde. Dette hegn blev i 2002, i forbindelse med flytningen af fugletårnet, nedknust.

Figur 7. Én af de gamle Parklinde (*Tilia x europaea*) i alléen op til Vigelsøgård. Foto: Kurt Due Johansen.

3.3 Vandområderne

Vandhuller

Der er nu 5 ferske vandhuller på Vigelsø.

Det største vandhul ligger i tilknytning til hestestalden. Vandhullet er i stor tilgroning med Tagrør.

I 1998 blev der gravet et nyt vandhul i engen på Nordøen. 2004 blev der gravet et nyt vandhul på Østerhoved Syd. Vandhullet på Vesterhoved blev ligeledes udvidet i 2004 i forbindelse med, at man manglede materiale til digerene.

Strandsøer – og eller laguner

Der er 1 vandhul på Vesterhoved og 1 på Østerhoved, der kun sjældent overskylles med saltvand.

Desuden er der som led i genskabelsen af strandenge i Inddæmningen, etableret 5 større eller mindre saltvandslaguner i strandengene i 2016.

Figur 8. Det kunstige vandhul, som blev gravet på Nordøen. Foto: Kurt Due Johansen.

Søterritoriet - nye tider i Inddæmningen

Efter digebruddet i december 2013, blev den tidligere ferske "Fuglesøen" og de omgivende strandenge, nu en del af søterritoriet, i alt ca. 64 hektar. Området kaldes herefter for "Kystlagunen".

Kystlagunen var pr. november 2016, et ca. 50 hektar lavvandet salt område, der følger tidevandet i Odense Fjord. Ved lavvande strømmer vandet ud gennem hullerne i digerne og væk fra Kystlagunen. Ved højvandet strømmer vandet tilbage og fylder området. Forskellen mellem det "oprindelige" 64 hektar store salte område og den pr. november 2016 ca. 50 hektar store "Kystlagunen" består i, at der fra august til november 2016 blev etableret ca. 25 hektar kunstige strandenge, ved at skubbe og køre materialer ud i den mest lavvandede del af søterritoriet, samtidig med, at de arealer på morænedelene af Vesterhoved og Østerhoved, hvorfra man tog materialerne til de kunstige strandenge, nu lå nedgravede i så lav en kote, at de vil blive overskyllet indtil flere gange om året, og også vil udvikle sig til strandenge.

Figur 9. Fra SV-området i det sydvestlige hjørne af Vigelsøs Kystlagune. Området er en inddæmning på 4 hektar, hvor der er etableret kunstige strandenge på dæmningerne. På fotoet ses den stenkædte dæmning mod vest, som indeholder et udløbsbygværk. Når højvandet i Kystlagunen overstiger +1 meter, løber vandet ind i det inddæmmede område, hvorefter det ved lavvande forlader området via overløbsbygværket, som ses ca. midtfor, bagerst i billedet. Foto: Kurt Due Johansen.

Ved arbejdet i Inddæmningen i efteråret 2016, blev der etableret endnu et hul i dæmningen mod vest, således at her nu er 2 gennemstrømningshuller. Desuden blev der etableret et gennemstrømningshul i det sydlige dige.

Farvandet mellem Store Ægholm og Vigelsø

Området mellem Store Ægholm og Vigelsø er i dag et ca. 2 hektar stort, lavvandet farvand, som gennemskæres af en dybere rende. Størstedelen af området blotlægges ved lavvande.

3.4 Lysåbne samfund

Strandenge/rørsump

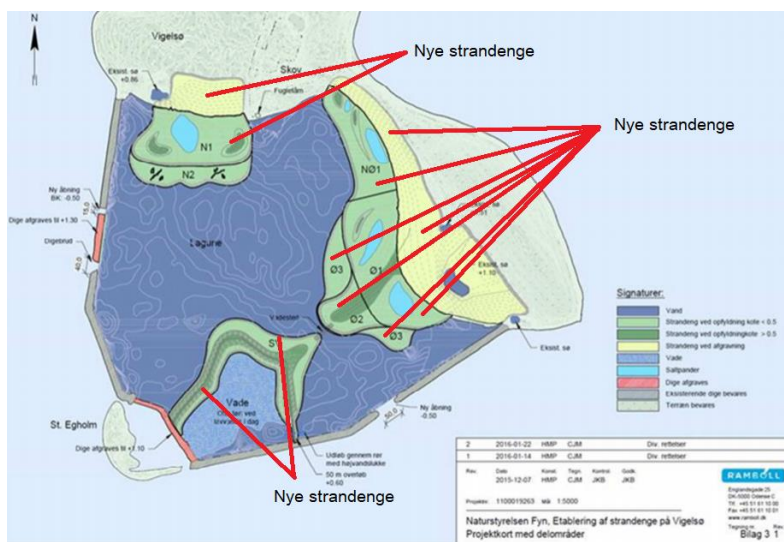
Der er en smal strandengsbræmme rundt om den nordlige del af Vigelsø.

På Skalø og på de laveste dele af Store Ægholm er der strandeng. Strandengen på Store Ægholm etablerede sig på mindre end et år, efter at Store Ægholm blev genskabt som en ø i 1993.

På Skalø Nord og på Østerhoved er der partier med strandrørsump.

Fra efteråret 2016 er der i Kystlagunen etableret ca. 25 hektar strandenge ved 1) at skubbe og køre morænemateriale fra den vestligste del af halvøen Østerhoved ud i Kystlagunen (NØ + Ø-området). Mod nord har man ligeledes etableret kunstige strandenge ved at skubbe og køre morænemateriale fra halvøen Vesterhoved ud i Kystlagunen (N-området). Desuden har man mod sydvest etableret en 4 hektar strandengs-ø (SV-området), ved at føre dæmninger fra det sydlige og vestlige dige, således, at en særlig lavvandet del af Kystlagunen er blevet inddæmmet, så her altid er et vadeareal, der ikke oversvømmes – bortset fra højvandshændelser. Vandet løber efter et særlig kraftigt højvande ud af SV-området via en overløbsbrønd. Dæmningerne omkring SV-området vil udvikle sig til strandenge i takt med at strandengsplanter etablerer sig. Strandengsplanter vil sandsynligvis ligeledes, delvis bevokse den vade, der opstår inden for digerne i SV området.

Alle de kunstigt etablerede strandenge begynder mod Kystlagunen i kote ca. + 30, hvorefter de med en meget svag hældning stiger i kote op mod de oprindelige halvøer Vesterhoved og Østerhoved, således, at de her er beliggende i ca. kote + 1 meter. I de kunstige strandenge er der etableret 5 strandsøer, som overskylles eller overskylles **delvis** ved kraftige højvande. Ved afleveringen af det færdige arbejde i november 2016 henlås strandengene vegetationsløse. Strandengene blev i løbet af 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 og 2022, **delvis** begroet med strandengsplanter. Som nævnt, er de kunstige strandenge stadig meget bare, uden ret mange strandengsplanter, når Kveller og Strand-Gåsefod er henfaldet i efteråret. Kun mod nord på Østerhoved er der en del andre strandengsplanter end Kveller og Strand-Gåsefod.

Figur10. De nye strandenge på Vigelsø. Kort fra Rambøll.

Figur 11. Så bare var de – strandengene – på Østerhoved i foråret 2022. Fotografiet er fra primo maj 2022, set fra syd mod nord. Når Kvelleren ikke er spiret, som her i maj, fremstår strandengene bare. De nye strandenge på Østerhoved er endnu meget sparsomt bevoksede, her 6 år efter de blev kunstigt skabt. Een af årsagerne er sandsynligvis, at det gule ler, som udgør overfladen af strandengene, er meget næringsfattigt, samt at strandengene bliver overskyttet mange gange om året. I løbet af sommeren er store dele af overfladen på strandengene bevokset med myriader af Kveller, men lige så snart Kvelleren er henfaldet i efteråret, ser man hvor bare strandengene i virkeligheden er. Der mangler i høj grad andre strandengsplanter end Kveller, f.eks. Strand-Annelgræs, som sandsynligvis vil blive langt mere dominerende som tiden går. Foto: Kurt Due Johansen.

Fersk eng - kultureng

De høje dele af Vesterhoved og Østerhoved er i dag fersk eng/overdrev, domineret af græsser, iblandet nogle urter. Fra 2018 er Østerhoved domineret af Lancetbladet Vejbred (*Plantago lanceolata*).

3.4.1 Arbejder på Vigelsø i efteråret 2020

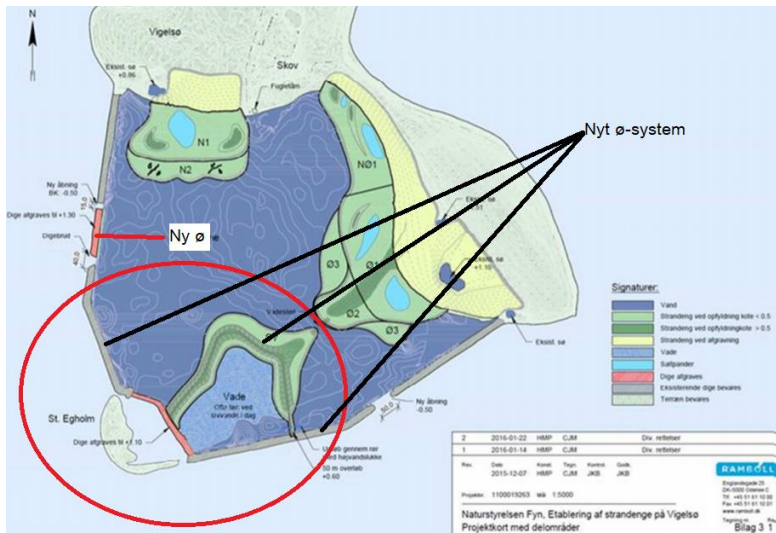
I efteråret 2020 blev diget, hvor overløbet fra SV-området findes, repareret, således at området igen kunne være et selvstændigt område med en vadeblade inden for, som især hjejlerne kunne anvende til rast, når det var højvande i selve Kystlagunen.

Figur 12. Den kunstige ø, som blev skabt ved at etablere ét hul mere i vest-diget, end det hul, som stormen Bodil havde lavet i december 2013. Hullet i diget fungerer nu som ind,- og ud-strømningshul for tidevandet, som skifter retning 2 gange om dagen. Foto: Kurt Due Johansen.

3.5 Vigelsø Hoved

Vigelsø Hoved er en kunstig forlængelse af Vigelsø mod nord. Hovedet er en lav tange, bestående af kampesten med opfyldning af jord imellem. Bevoksningen har karakter af overdrev. Der sker temmelig meget erosion af Vigelsø Hoved.

Figur 13. Det nye ø-system SV-området. Kort Rambøll.

Figur 14. Her ses Vigelsø Hoved set fra syd mod nord. Hovedet er en kunstig skabt tange, som nu desværre er under nedbrydning, se det store "krater" på fotoet. I modsætning til selve Vigelsø, ejes hovedet af Odense Havn. Foto: Kurt Due Johansen.

3.6 Øer

På østsiden af Vigelsø Hoved ligger den få m² store Vigelsø Kalv. Kalven er under kraftig erosion.

Nord for landgangsmolen på Vigelsø ligger Skalø, som er et par tusinde m² stor.

Store Ægholm er en ca. en hektar stor, op til ca. 1 meter høj ø. Øen var tidligere en del af Vigelsø-inddæmningen, men blev frilagt som en selvstændig ø i 1993.

Øens højeste dele er domineret af høje græsser og urter, hvorimod de laveste dele ind mod Vigelsø nu er bevokset med strandengsplanter. Store Ægholm er ved at blive "invaderet" af vedplanter. Disse er nu fældet, men skyder igen kraftigt fra roden. Derudover blev der etableret en ø i diget mod vest ved at etablere yderligere et gennemstrømningsløb, ligesom det nye strandengsområde mod sydvest, "SV-området" og hele det sydvestlige og halvdelen af digestykket mod syd, nu er en ø, se figur 13.

Figur 15. Øen i vestdiget . Foto: Kurt Due Johansen.

Figur 16. Vigelsø Kalv set mod syd. Kalven er under kraftig erosion og er ved at miste sin funktion som fugleø for ynglende kystfugle. Foto: Kurt Due Johansen.

4. NATURPLEJE OG DRIFT AF ENGENE

4.1 Naturpleje af engene

Østerhoved og Vesterhoved blev afgræsset af 22 køer, inklusive kalve, i 2022.

Kreaturene kunne også afgræsse de kunstige strandenge på Østerhoved og Vesterhoved. Det har hele tiden været planen at afgræsse SV-området. Det er hidtil ikke sket endnu!

Nordengen blev først græsset på et sent tidspunkt. Alle kreaturerne, også de fra Sydøen, græssede da på engen på Nordøen.

4.2. Slåning

Figur 17. I 2022 blev højjorderne på Vigelsø – Østerhoved og Vesterhoved IKKE afslået, som de blev det i 2021. Højjordsengene her er et dynamisk landskab, hvor mange tusinde småtræer pibler op. Hvis træerne ikke fjernes løbende, bliver området skov. Foto: Kurt Due Johansen.

Vesterhoved og Østerhoved blev IKKE slået i 2022.

På Vesterhoved og Østerhoved pibler tusindvis af vedplanter op, som truer med at disse to områder vokser til. Slåningen i 2021 betød, at vedplanterne blev kappet over lige over jordoverfladen.

4.2.1 Vurdering af den samlede naturpleje

Vegetationen på især Vesterhoved og Østerhoved var ikke tilfredsstillende afgræsset på det tidspunkt, da gæs (ca. 1.7. og hjejler (ca. 15.9) begyndte at raste talrigt på Vigelsø.

Figur 18. Kreaturerne på Vigelsø har mulighed for at afgræsse dele af skoven på øen. Det er med til at højne biodiversiteten. Forskerne er enige om, at skovgræsning kan højne biodiversiteten. Foto: Kurt Due Johansen.

5. Fauna og flora i Kystlagunen

5.1 Undervandsvegetation i Kystlagunen

Af blomsterplanter er der fundet Langstilket Havgræs (*Ruppia cirrhosa*) samt Almindelig Havgræs (*Ruppia maritima*) i Kystlagunen. Der er fundet store måtter af Krølhårstang (*Chaetomorpha* sp.). Desuden ses der brunalger, f.eks. blæretang (*Fucus vesiculosus*). Bevoksningerne af Havgræs dækker nu store dele af Kystlagunen og mange hektar er således dækket af denne vandplante. Udbredelsen af Havgræs var muligvis en anelse mindre i 2022 end året før.

Figur 19. Orthofoto over Vigelsø 2022. Fotoet viser, at der er udbredte bevoksninger af Havgræs i Kystlagunen. Hvad orthofotoet ikke viser, er den bevoksning af Havgræs, som **ikke** har en høj dækningsgrad. Dækningen af havgræs i 2022 var muligvis lidt mindre end i 2021, det kunne dog ikke aflæses i antallet af planteædende vandfugle.

Figur 20. Foto af en fin lille, ny ålegræsforekomst langs landgangsbroen på Vigelsø. Forekomsten er først iagttaget fra 2022.

Figur 21. Kystlagunen i den gamle inddæmning rummer i dag værdifulde bevoksninger af blomsterplanten Almindelig Havgræs (*Ruppia maritima*). Havgræs er især vigtig som føde for herbivore vandfugle som knopsvane, kortegås og især pibeand. Foto: Kurt Due Johansen.

5.1.1 Undervandsvegetation i de små laguner i den nordlige strandeng

I de mindre laguner i strandengen mod nord vokser der Almindelig havgræs i ”pæne” dækningsgrader.

5.2 Faunaen i Kystlagunen

I lagunen inden for digerne ses store koncentrationer, sandsynligvis hundredtusinder, af hundestejler (*Gasterosteus aculeatus/Pungitius pungitius*) og sandsynligvis også kutlinger, vel sandkutling (*Pomatoschistus minutus*).

Der ses forskellige snegle, f.eks. strandsnegl (*Littorina littorea*) og dyndsnegle (*Hydrobia sp.*).

5.3 Sammenligning af floraen i Vigelsøs Kystlagune med Kystlagunen på Gyldensteen

Der er, som nævnt, en meget udbredt flora af især Almindelig havgræs og Langstilket havgræs, udbredt på sandsynligvis 25-30 hektar, i Vigelsøs Kystlagune.

I modsætning hertil, findes der i den ca. 4 gange større ”Kystlagunen på Gyldensteen”, stort set ikke blomsterplanter – heriblandt de to havgræsarter - hvilket er bemærkelsesværdigt !

.Figur 21. Et sejlskib passerer den vestlige side af Vigelsø. Foto: Kurt Due Johansen.

6. Biodiversitet på Vigelsø – er andet end fugle !

Figur 22. Brændenælde er livsvigtige for Dagpåguleøje, idet den lægger sine æg her. Arten forekommer i hundredvis på Vigelsø!
Foto: Kurt Due Johansen.

6.1 Insekter generelt

Er det livsvigtigt for kystfuglene at have lavt græssede enge, er der ingen tvivl om, at højstaude-samfund, eller generelt u-græssede, blomsterrige habitater, er livsvigtige for insekterne. Det viste ”virkeligheden” i 2022 (og 2021). Engen på Nordøen blev sent afgræsset i 2022 og nåede derfor at udvikle sig til en artsrig eng, inden den blev afgræsset, dog (tilsyneladende) ikke så artsrig som i 2021, se Vigelsø, årsrapporten for 2021.

Engen var bl.a. bevokset med Høst-Rødtop, Muse-Vikke, Kællingetand og andre spændende blomster. Alle disse blomster viste sig at være særdeles vigtige for insekterne. Særligt Muse-Vikke.

Der var titusindvis af insekter i ovennævnte blomster på Nordengen, bl.a. myriader af Humler samt mængder af andre bier, sommerfugle, græshopper og meget mere.

Biodiversitet på Vigelsø

Figur 23-24. Biodiversiteten med især tusindvis af insekter, herunder mange dagsommerfugle og svirrefluer, er høj på Nordøen af Vigelsø, specifikt dér, hvor engen forløber helt fra Gåsebadet til den vestlige del af Vigelsø, se figur 27.

For at opretholde denne høje biodiversitet, er det vigtigt, at området (kun halvdelen) til stadighed afslås en gang årligt.

*En af de "nye" dagsommerfugle på Vigelsø i 2022 var Det Hvide W. Artens forekomst er betinget af forekomst af træarten Elm (*Ulmus* sp.). Elmen er blevet sjælden på grund af forekomst af Elmesyge, men er dog på vej tilbage i Vigelsøs flora!*

Da engen på Nordøen igen blev afgræsset sent på sæsonen, forsvandt (blev nedgræsset) den spændende flora og dermed livsgrundlaget for de mange tusinde insekter.

En særdeles vigtig insektlokalitet, viste sig at være engen på Nordøens fortsættelse mod vest (figur 27). Det drejer sig om et overdrevslignende areal, hvor der er en stor forekomst af Øjentrøst, som blev fundet i 2020 og genfundet i 2021 og 2022.

Dette overdrev stod helt gult i juli/august 2022, farvet af tusindvis af Pastinak og Brandbæger. Arealet var fyldt med tusindvis af insekter, sugende nektar på blomsterne. Overdrevet var langt mere insektrigt end den omtalte afgræssede eng mod øst. Hidtil har overdrevet været afslået, hvilket er vigtigt, da der er kraftig opvækst af vedplanter. Det er dog også vigtigt, at det afslåede materiale ikke bliver liggende ovenpå de sjældne Øjentrøst, men fjernes. Det vil være en god idé, kun at slå halvdelen af overdrevet, så resten – det uslåede – står tilbage, således, at insekterne kan overvintre her. Insekterne i den slåede del kan ikke overvintre, men dør!

Figur 25-26. Ugræssede, urterige enge, som afslås en gang, f.eks. hver 2-3. år, er levested for mange spændende insekter. Det er vigtigt, at kun dele af engene/overdrene afslås, så insekternes forskellige stadier kan overvintre. Overdrevet på Nordøen, som findes lige vest for den afgræssede eng ud til Gåsebadet, er et særdeles vigtigt leveområde for insekter, og trods dets lidenhed er det i særklasse blandt overdrev langs Odense Fjord. Foto: Kurt Due Johansen.

6.2 Dagsommerfugle

Der lever ingen specielt sjældne dagsommerfugle på Vigelsø, men man kan med lidt god vilje sige, at nogle af arterne har kerne populationer på øen, ligesom nogle af de øvrige dagsommerfugle arter, efterhånden har gode bestande på øen. Til den første kategori – kernepopulationer – hører nogle af randøjerne. En art som Græs-randøje forekommer på Vigelsø med minimum 1.000 eksemplarer i eftersommeren!

En ny dagsommerfugleart blev opdaget i sommeren 2022 på Vigelsø, nemlig Det hvide W. Arten er afhængig af træarten Elm, som flere steder vokser frem, efter elmedøden for nogle år siden.

For dagsommerfuglene er de brede stier samt lysningerne på Vigelsø rigtig gode levesteder, idet der er læ og der kommer godt med lys ned til sommerfuglene.

Figur 27. Det med rødt markerede på flyfotoet (www.grundkortfyn.dk) er det vigtige overdrevsområde med bl.a. mange insekter samt forekomst af den store bestand af Øjentrøst.

6.3 Padder

Der forekommer kun ganske få paddearter på Vigelsø. Indtil nu har der hvert år forekommet skrubtudse (*Bufo bufo*). Det resulterer som regel også i skrubtudse yngel.

I år hørtes der syngende grøn frø fra ”Hestedammen” 05.05. Det er en meget mystisk forekomst, da arten aldrig er hørt før på øen i optællingens historie (1992-2022).

7. Forekomst af ræv

Figur 28. Kunstig rævegrav på den sydøstlige del af Vigelsø. Foto: Kurt Due Johansen.

En forespørgsel hos Naturstyrelsen Fyn i foråret 2021 beroligede os optællere. ”Der er ingen ræv på øen”, lød beskeden. Det var imidlertid ikke rigtigt. Under optællingerne af fugle først i maj, afslørede en frisk grav på Sydøen, at der rent faktisk var ræv på Vigelsø, men at denne havde unddraget sig vildtkameraerne, fordi der intet vildtkamera var hernede på Syd-vestøen.

Optællingerne af fuglene på Vigelsø i maj måned viste da også meget hurtigt, at ”noget var galt”. Der var simpelthen meget få reder af ederfugl. Få ederfuglereder på Vigelsø er altid ”lig med” forekomst af ræv på øen. Og da optællerne fandt rævegraven, var sagen klar. Synderen til de manglende jordrugende fugle på Vigelsø var forekomst af ræv.

8. Den rekreative udnyttelse af Vigelsø

Figur 29-30. Vigelsø udnyttes rekreativt af en masse mennesker, især i sommer-tiden. Der går ture, overnattes på den primitive overnatningsplads på Nordøen og teltes rundt på øen, se figur 29.

På fjordens dag, den anden søndag i september, besøger mange hundrede mennesker Vigelsø og får sig en god oplevelse.

Og så må man ikke glemme naturskolen, hvor tusindvis af børn efterhånden har fået sig nogle gode dage med naturiagttagelse og andet. Det er noget børnene husker som noget positivt, langt op i alderen!

9. Lidt om fugletællingerne

Optællingsområdet

Optællingsområdet udgøres af selve Vigelsø, Vigelsø Kalv, Skalø, SV-øen og Store Ægholm.

Fuglene i Kystlagunen tælles også.

Der er foretaget en total optælling af ynglefuglene primo maj samt normalt en optælling af ynglefuglene på nordøen ultimo maj. Denne den sene optælling af ynglefuglene på Nordøen blev desværre ikke gennemført i 2022. Derfor er optællingerne af småfuglene mangelfuld i 2022. Derudover er der aflagt enkelte besøg på selve Vigelsø i løbet af året.

I september og oktober og november er der foretaget et større antal optællinger af rastefuglene på Vigelsø, primært for at finde ud af, i hvor høj grad hjejler, viber og almindelig ryle anvender Vigelsø som raste og fourageringsplads. Desuden er de mange optællinger i efteråret foretaget for at finde ud af, hvordan de kunstige strandenge, som blev etableret i 2016, udnyttes af fuglene.

Det store antal optællinger er foretaget fra fastlandet, især fra toppen af den gamle losseplads på Stige Ø. Herfra har man en fremragende oversigt over Kystlagunen og Østerhoved og Vesterhoved. Men det er klart, at disse optællinger i kraft af afstanden mellem Stige Ø og Vigelsø, vil mangle nogle arter, da det er svært at skelne visse fuglearter fra hinanden på grund af afstanden. Denne type optælling giver således nogle usikkerheder, som især består i:

- Det er svært at bestemme vadefugle – bortset fra vibe, hjejle, stor regnspove og almindelig ryle
- Nogle fugle overses.

Til gengæld er der så mange observationer i efteråret, at de vigtige artsgrupper gæs, svømmeænder, delvis vadefugle og rovfugle, er dækket særdeles fint.

Ynglefugletællingen 04.05. er foretaget sammen med Lone Bjerre og Bo Esbech:

Der er observationer fra følgende datoer, i alt fra 94 dage:

04.01, 06.01, 10.01, 13.01, 18.01, 23.01 og 28.01.
02.02, 06.02, 11.02, 19.02, 21.02, og 27.02.
07.03, 14.03, 21.03, 28.03 og 31.03.
05.04, 08.04, 09.04, 11.04, 13.04, 16.04, 21.04 og 25.04.
01.05, 04.05, 05.05 og 16.05.
04.06, 07.06, 08.06, 15.06, 22.06, 27.06 og 30.06.
03.07, 08.07, 10.07, 17.07, 18.07, 19.07, 22.07, 26.07 og 28.07.
05.08, 08.08, 12.08, 13.08, 15.08, 20.08, 22.08, 25.08, 29.08 og 31.08.
03.09, 05.09, 07.09, 11.09, 14.09, 17.09, 20.09, 22.09, 26.09, 29.09 og 30.09.
03.10, 04.10, 07.10, 09.10, 10.10, 12.10, 14.10, 17.10, 23.10, 26.10, 27.10 og 31.10.

02.11, 07.11, 09.11, 11.11, 14.11, 16.11, 23.11 og 30.11.
04.12, 05.12, 06.12, 12.12, 22.12, 27.12 og 30.12.

Vigelsø er som nævnt optalt særlig intensivt i september og oktober og november måneder, for at kunne monitorere hejrlernes brug af øen som rasteplads. I alt er der foretaget 94 optællinger.

Optællingsmetode

Ved hvert besøg på Vigelsø, er der aflagt et besøg i fugletårnet. Desuden er den nordlige del af øen gennemgået ad den samme rute.

I yngletiden er hele kysten og dæmningerne gennemgået én gang.

Ved hvert besøg noteres samtlige arter samt antal. Ved det årlige ynglefuglebesøg langs kysten og dæmningerne tegnes reder og andre ynglebeviser ind på feltkort.

Der er anvendt håndkikkert 10x42 og Kowa 32x70.

Resultat

Ynglefugle

Ved registreringen er anvendt en række artsspecifikke kriterier for at afgøre, om et givet fuglepar har ynglet på lokaliteten. Det sikreste ynglebevis er fund af rede eller ungeførende fugle. I andre tilfælde er anvendt kriterier, såsom gentagne observationer af syngende eller territoriehævdende hanner.

Ynglebestanden af en given art omfatter det antal par, der indleder ynglecycklus, dvs. anlægger rede og påbegynder æglægning. Det vil sige, at rapportens angivelser af antal ynglepar omfatter tallet af par med påbegyndt yngleforsøg.

Ikke-ynglefugle

Alle fugle, som raster på Vigelsø beskrives i rapporten. Overtrækkende individer noteres som "overflyvende" eller "trækkende".

Årets fugleobservationer er opdelt i årstiden:

Vinter: Januar og februar.

Forår: Marts, april og maj.

Sommer: Juni, juli og august.

Efterår: September, oktober og november.

Vinter: December.

Figur 31-32. Der har nu været optalt fugle på Vigelsø siden 1992 efter samme, mere eller mindre standardiserede metode.

Det betyder, at ”vi” har et kæmpe talmateriale, der belyser øens forvandling fra landbrugsø, via naturgenopretning, omfattende skovplantning og vandstandshævning, til overskylning af Vigelsøs Inddæmning med saltvand i 2013.

Dette kæmpe materiale blev i 2021 sammenstillet i en rapport, der viser udviklingen i fuglelivet fra 1992 til 2021.

Fotoet øverst viser optælling af ynglefugle på Skalo. Fotoet er fra 2021, men kunne lige så godt være taget i 2022, da det samme hold af optællere talte ynglefugle på Skalo. Begge fotos: Kurt Due Johansen.

10. Hvordan fungerede de nye strandenge, SV-området og ny yngelø i vstdæmningen som habitater for fugle?

10.1 Strandengene mod nord – N-området

Repetition

De nyetablerede strandenge består dels af et 1) afgravningsområde på morænedelen af Vesterhoved, beliggende i en lidt højere kote end de laveste strandenge (2). De lave strandenge 2) består af afgravet materiale fra ”1” der er placeret i Kystlagunen og begynder i kote ca. + 30 og stiger ganske svagt op mod ”1”. Der er i denne del af strandengen en større strandsø. Det lave strandengsområde og strandsøen overskyldes ofte af salt vand fra Kystlagunen/Odense Fjord. Strandengene bliver mere og mere vegetationsdækkede, efterhånden som tiden går, efter etableringen af området i 2016.

Fuglenes udnyttelse af Strandengene ”N”

Ynglefugle

Der var kun få ynglefugle på de nordlige strandenge: 1 muligt par strandskader.

Trækgæster på N-områdets strandenge:

N-området Art/antal forekomstdage ud af antal obsdage	SEPTEMBER Antal dage med rastende fugle ud 11 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	OKTOBER Antal dage med rastende fugle ud 12 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	NOVEMBER Antal dage med rastende fugle ud 8 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle	DECEMBER Antal dage med rastende fugle ud 7 obsdage Antal fugle pr. dag med rastende fugle
Tabel 1 Grågås	Rastende grågæs i 8 dage ud af 11 obsdage. Antal grågås på gåsedagene: 500+750+300+200+110+100+110+250	Rastende grågæs i 8 dage ud af 12 obsdage. Antal grågås på gåsedagene: 100+115+10+100+10+10+50+10	Rastende grågæs i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende grågæs i 2 dage ud af 7 obsdage. Antal grågås på gåsedagen: 105+25
Bramgås	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 11 obsdage: Antal bramgæs på gåsedagen: 300	Rastende bramgæs i 3 dage ud af 12 obsdage. Antal bramgæs på gåsedagene: 120+60+110	Rastende bramgæs i 0 dage ud af 8 obsdage:	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal bramgæs på bramgåsedagen: 50
Pibeand	Rastende pibeænder i 0 dage ud af 12 obsdage.	Antal pibeænder i 0 dage ud af 12 obsdage	Antal pibeænder i 0 dage ud af 8 obsdage	Antal pibeænder i 1 dag ud af 7 obsdage: Antal pibeænder på pibeanddagen: 100

Krikand	Rastende krikænder i 0 dage ud af 11 obsdage.	Rastende krikænder i 2 dage ud af 12 obsdage. Antal krikænder på andedagene: 160+25	Rastende krikænder i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende krikænder i 0 dage ud af 7 obsdage.
Spidsand	Rastende spidsænder i 0 dage ud af 11 obsdage.	Antal spidsænder i 0 dage ud af 12 obsdage	Antal spidsænder i 0 dage ud af 8 obsdage.	Antal spidsænder i 0 dage ud af 7 obsdage.
Hjejle	Rastende hjejler i 1 dag ud af 11 obsdage: Antal hjejler på hjejledagen: 100	Rastende hjejler i 2 dage ud af 12 obsdage: Antal hjejler på hjejledagene: 9.200+18.000	Rastende hjejler i 0 dage ud af 9 obsdage.	Rastende hjejler i 0 dage ud af 7 obsdage.
Vibe	Rastende viber i 6 dage ud af 11 obsdage: Antal viber på vibedagene: 1+80+30+100+25+400	Rastende viber i 4 dage ud af 12 obsdage: Antal viber på vibedagene: 50+300+100+100.	Rastende viber i 0 dage ud af 8 obsdage:	Rastende viber i 0 dage ud af 7 obsdage.
Alm. Ryle	Rastende almindelig ryle i 1 dag ud af 11 obsdage. Antal almindelige ryle på ryledagen: 35.	Rastende almindelig ryle i 8 dage ud af 12 obsdage. Antal ryler på ryledagene: 700+200+435+500+550+450+830+350	Rastende almindelig ryle i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal almindelige ryler på ryledagen: 150.	Rastende almindelig ryle i 2 dage ud af 7 obsdage. Antal almindelige ryle på ryledagene: 6+12
Storspove	Rastende storspove i 2 dage ud af 11 obsdage. Antal storspove på spovedagene: 95+30	Rastende storspove i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende storspove i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende storspove i 3 dage ud af 7 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 40+10+100.

Tabel 1. Trækgæster på N-områdets strandenge i perioden september til december.

10.2. Strandengene ved Østerhoved – NØ og Ø-området

Repetition

De nyetablerede strandenge består af 3) afgravningsområde på morænedelen af Østerhoved, beliggende i lidt højere kote end de laveste strandenge (4). De lave strandenge (4) består af afgravet materiale fra ”3” der er placeret i Kystlagunen og begynder i kote ca. + 30 og stiger ganske svagt op mod ”3”. Der er i denne del af strandengen 4 strandsøer. Det lave strandengsområde og strandsøerne, overskyldes ofte af salt vand fra Kystlagunen/Odense Fjord. Strandengsplanterne havde i forhold til 2021 bredt sig yderligere, uden at der er tale om et dækkende vegetationstæppe.

Fuglenes udnyttelse af Strandengene NØ og Ø

Ynglefugle

Lille præstekrave 1 par, stor præstekrave 1 par og dværgterne 2 par i yngleforsøg.

Trækgæster NØ og Ø-området:

NØ og Ø-området	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
Fugleart	Antal dage med rastende fugle ud 11 obsdage	Antal dage med rastende fugle ud 12 obsdage	Antal dage med rastende fugle ud 8 obsdage	Antal dage med rastende fugle ud 7 obsdage
Tabel 2	Antal fugle pr. dag med rastende fugle	Antal fugle pr. dag med rastende fugle	Antal fugle pr. dag med rastende fugle	Antal fugle pr. dag med rastende fugle
Grågås	Rastende grågæs i 6 dage ud af 11 obsdage. Antal grågæs på gåsedagene: 650+100+300+100+100+75	Rastende grågæs i 1 dag ud af 12 obsdage. Antal grågæs på gåsedagen: 70	Rastende grågæs i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende grågæs i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal grågæs på gåsedagen: 160
Bramgås	Rastende bramgæs i 0 dage ud af 11 obsdage.	Rastende bramgæs i 2 dage ud af 12 obsdage. Antal bramgæs på gåsedagene: 92+90	Rastende bramgæs i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal bramgæs på gåsedagen: 700
Pibeand	Rastende pibeand i 1 dag ud af 11 obsdage. Antal pibeander på andedagen: 2.000	Rastende pibeander i 1 dag ud af 12 obsdage. Antal pibeander på pibeandedagen: 900	Rastende pibeander i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal pibeander på pibeandedage n: 75	Rastende pibeander i 2 dage ud af 7 obsdage: Antal pibeander på pibeandedage ne: 170+650
Krikand	Rastende krikand i 2 dage ud af 11 obsdage. Antal krikænder på andedagene: 100+70	Rastende krikænder i 3 dage ud af 12 obsdage. Antal krikænder på andedagene: 250+550+100	Rastende krikænder i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal krikænder på krikandedage n: 10	Rastende krikænder i 0 dage ud af 7 obsdage.

Spidsand	Rastende spidsænder i 0 dage ud af 11 obsdage. Antal spidsænder på andedagene:	Rastende spidsænder i 2 dage ud af 12 obsdage. Antal spidsænder på andedagene: 85+106	Rastende spidsænder i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal spidsænder på andedagen: 140	Rastende spidsænder i 2 dage ud af 7 obsdage. Antal spidsænder på spidsandedagene: 160+80
Hjejle	Rastende hjejler i 2 dage ud af 11 obsdage: Antal hjejler på hjejledagene: 40+1700	Rastende hjejler i 8 dage ud af 12 obsdage. Antal hjejler på hjejledagene: 30+5.000+5.000+18.000+1.200+22.000+18.000+22.000	Rastende hjejler i 6 dage ud af 8 obsdage. Antal hjejler på hjejledagene: 30.000+5.500+14.500+22.000+13.000+9.400	Rastende hjejler i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal hjejler på hjejledagen: 160
Vibe	Rastende viber i 5 dage ud af 11 obsdage: Antal viber: på vibedagene: 1+105+210+250+363	Rastende viber i 12 dage ud af 12 obsdage: Antal viber: på vibedagene: 375+100+300+325+150+250+650+600+468+350+400+400	Rastende viber i 4 dage ud af 8 obsdage: Antal viber på vibedagene: 780+1.010+810+160	Rastende viber i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal viber på vibedagen: 170
Alm. ryle	Rastende almindelige ryle i 5 dage ud af 11 obsdage. Antal almindelig ryle på ryledagene: 40+40+100+35+45	Rastende almindelige ryler i 8 dage ud af 12 obsdage. Antal almindelig ryle på ryledagene: 92+80+170+100+160+100+120	Rastende alm. ryle i 2 dage ud af 8 obsdage. Antal alm. Ryle på ryledagene: 100+670	Rastende almindelig ryle i 4 dage ud af 7 obsdage. Antal ryler på ryledagene: 10+6+5+50
Stor-spove	Rastende storspove i 6 dage ud af 11 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 125+160+195+10+1+25	Rastende storspove i 8 dage ud af 12 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 3+1+45+120+95+67+75+205	Rastende storspove i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal storspover på spovedagen: 120	Rastende storspove i 2 dage ud af 7 obsdage. Antal storspover på spovedagene: 3+106

Tabel 2. Trækgæster i NØ og Ø-området.

Figur 33. De nye strandenge på Østerhoved er stadig meget bare. Foto: Kurt Due Johansen.

10.3 Det inddigede areal mod sydvest – SV-området

Figur 34. Der etableres kunstige strandenge ud for halvøen Østerhoved i 2016. Fotoet der er fra 06.09.2016, viser, hvordan de kunstige strandenge, som er tættest på halvøen, dozes ud i terrænet, hvorimod de strandenge der fremtidigt kom til at ligge længere væk fra den oprindelige Østerhoved, blev skabt ved at jord blev kørt ud i terrænet med en dumper. Foto: Kurt Due Johansen.

Repetition

Det nyetablerede SV-område mod sydvest består af en lavvandet del af Kystlagunen, som er inddæmmet ved at trække en dæmning rundt om arealet. Ved kraftigt højvande løber vandet ind over dæmningen og fylder arealet. Ved lavvande løber vandet retur til Kystlagunen via et overløbsbyg-

værk. Vanddelen af arealet er på ca. 4 hektar og henligger normalt, først på sæsonen vegetationsløs, med et vanddække på ca. 1/3 af arealet

Fuglenes udnyttelse af SV-området

Ynglefugle

Strandskade 2 par, lille præstekrave 1 par, stor præstekrave 1 par, sølvmåge 1 par, sanglærke 3 par.

Forekomsten af vand på arealet er vigtigt, især for klyde. Vanddækningen falder normalt i takt med fordampningen, da der sandsynligvis ikke i yngletiden sker supplering af vandet ved overløb fra fjorden, da højvande i de størrelser, det kræver for at oversvømme SV, trods alt er sjældne forår-/sommer.

Trækgæster SV-området:

SV-området	SEPTEMBER 11 obsdage	OKTOBER 12 obsdage	NOVEMBER 8 obsdage	DECEMBER 7 obsdage
Art/antal forekomst-dage ud af antal obsdage				
Tabel 3				
Grågås	Rastende grågæs i 5 dage ud af 11 obsdage. Antal grågæs på gåsedagene: 200+100+75+55+50	Rastende grågæs i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende grågås i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende grågås i 2 dag ud af 7 obsdage. Antal grågæs på grågåsedagene: 2+1
Bramgås	Rastende bramgæs i 1 dag ud af 11 obsdage. Antal bramgæs på gåsedagen: 20	Rastende bramgæs i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende bramgæs i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende bramgæs i 0 dage ud af 7 obsdage.
Pibeand	Rastende pibeænder i 3 dage ud af 11 obsdage. Antal pibeænder på andedagene: 500+1.100+6.800	Rastende pibeænder i 1 dage ud af 12 obsdage. Antal pibeænder på pibeandedagen: 5	Rastende pibeænder i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende pibeænder i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal pibeænder på andedagen: 240
Krikand	Rastende krikænder i 3 dage ud af 11 obsdage. Antal krikænder på krikandedagene: 100+100+1.500	Rastende krikænder i 6 dage ud af 12 obsdage. Antal krikænder på krikandedagene: 1.200+2.000+1.700+350+1.050+400	Rastende krikænder i 3 dage ud af 8 obsdage. Antal krikænder på krikandedagene: 400+450+450	Rastende krikænder i 0 dage ud af 7 obsdage.

Spidsand	Rastende spidsand i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende spidsand i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende spidsand i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende spidsand i 1 dag ud af 7 obsdage. Antal spidsænder på andedagen: 50
Hjejle	Rastende hjejle i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende hjejle i 1 dag ud af 12 obsdage. Antal hjejler på hjejledagen: 8.000.	Rastende hjejle i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal hjejler på hjejledagen: 22.000	Rastende hjejle i 0 dage ud af 7 obsdage.
Vibe	Rastende vibe i 1 dag ud af 11 obsdage: Antal viber på vibedagene: 10	Rastende vibe i 4 dage ud af 12 obsdage. Antal viber på vibedagene: 50+90+100+50+100	Rastende viber i 1 dag ud af 8 obsdage. Antal viber på vibedagen: 80	Rastende viber i 0 dage ud af 7 obsdage.
Alm. Ryle	Rastende alm. ryle i 1 dag ud af 11 obsdage. Antal alm. Ryle på ryledagen: 35	Rastende alm. ryle i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende alm. ryle i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende almindelig ryle i 0 dage ud af 7 obsdage.
Storspove	Rastende storspove i 1 dag ud af 11 obsdage: Antal storspover på spovedagen: 1	Rastende storspove i 0 dage ud af 12 obsdage.	Rastende storspove i 0 dage ud af 8 obsdage.	Rastende storspove i 0 dage ud af 7 obsdage.

Tabel 3. Trækgæster i SV-området.

10.4 Ny ø ved strømhul i den vestlige dæmning

Repetition

Den nye ø består af et dæmningsstykke i vstdæmningen, der er afskåret fra den øvrige dæmning af 2 strømrrender. Øen ligger i kote ca. + 1 meter og består mod fjorden af store sten. Overfladen består af morænemateriale, der i 2021 var ved at blive dækket af vegetation.

Fuglenes udnyttelse af ny ø ved strømhul i den vestlige dæmning

Ynglefugle

Knopsvane 1 par, ederfugl 15 par og svartbag 1 ynglepar.

Trækgæster

Der rastede ofte større flokke af skarver på kanten af strømrrenden på øen, ligesom her ses ederfugl.

10.5 KONKLUSION VEDR. FUGLENE I 2022 PÅ KUNSTIGE STRANDENGE MV.

Ynglefugle

Der var 1 yngleart på N-området – 1 par strandskader.

På NØ og Ø-området yngede 1 par lille præstekrave, 1 par stor præstekrave, 1 par svartbag samt 2 par dværgterner.

I SV-området yngede: 1 par sølvmåger, 7 par klyde, 1 par stor præstekrave, 1 par lille præstekrave, 1 par strandskade, 3 par sanglærker.

Trækgæster

N-området: 18 dage med **grågå**s, maksimum **750** fugle. 5 dage med **bramgå**s, maksimum 300 fugle. 1 dag med **Pibeand**, maksimum 100 fugle, **krikand**, 2 dage, maksimum 160. **Hjejle** 3 dage med maksimum **18.000** fugle. **Vibe** 10 dage med maksimum **400** fugle. **Almindelig ryle** 12 dage med maksimum **830** ryler. 5 dage med **storspove**, med maksimum **10** fugle.

NØ og Ø-området: 8 dage med **grågå**s. Maksimum **650**. 3 dage med **Bramgå**s. Maksimum **700** fugle. **Pibeand** 5 dage med maksimum **2.000** fugle. **Krikand** i 2 dage, med maksimum **100** fugle. **Spidsand** i 5 dage. Maksimum **160** fugle. **Hjejle** 17 dage med maksimum **30.000** fugle. **Vibe** 22 dage med maksimum **1.010** fugle. **Almindelig ryle** 19 dage med maksimum **670** ryler. **Storspove** 17 dage med **205** storspover.

SV-området: **Grågå**s med 7 dage med **100** fugle, **Bramgå**s med 1 dag, med **20** fugle. **Pibeand** med 5 dage med maksimum **7.800** fugle, **Krikand** med 12 dage. Maksimum **1.700** fugle, **spidsand** med 1 dag, **50** fugle. **Hjejle** med 2 dage. Maksimum **22.000** fugle. **Vibe** med 6 dage. Maksimum **100** fugle. **Almindelig ryle** med 1 dag med **35** fugle. **Storspove** med 1 dag. **1** fugle.

Ny ø i vestdæmningen: **Skarv** mere end 100 fugle.

Helt overordnet må det konkluderes, at året 2022 blev et særdeles godt år, det hidtil bedste for **trækfuglene** på de nye strandenge. Udnyttelsen af strandengene er stigende i perioden 2017-2022.

Figur 35. Skarven på Vigelsø er en af de arter der er gået tilbage som ynglefugl. Foto: Kurt Due Johansen.

10.6 Fugleåret 2021, overordnet set.

Ynglefuglene

Overordnet

For de fleste af ynglefuglene var yngleforekomsterne langt under middel på den sydlige del af Vigelsø. Det skyldes forekomst af ræv.

Den lave ynglebestand af ederfugl er bekymrende. Der fandtes kun 28 reder med æg. Det bedste år er der fundet mere end 800 reder på øen.

Af udpegningsarterne for Odense Fjord, der er relevante for Vigelsø ynglefugle (splitterne, havterne, fjordterne og klyde), forsøgte følgende at yngle: Havterne – 12 par og klyde – 7 par. Desuden forsøgte 2 par dværgterner at yngle. Der kom flyvedygtige unger fra alle klyderne (7 kuld), hvorimod der ikke kom nogen terner på vingerne. Ternernes mislykkede yngleforsøg skyldtes med stor sandsynlighed forekomst af ræv.

Skarven gik i 2022 tilbage i antal som ynglefugl på Vigelsø.

Knopsvanen ynglede med en lidt mindre bestand – 12 par – end sidste år.

Gravand: 1 par. Gråand ynglede med få par.

Troldand: Arten er forsvundet som ynglefugl efter digebruddet.

For mågerne havde sølvmågen et mindre godt år. Arten er gået kraftigt tilbage på sydøen, herunder Store Ægholm, og den største bestand findes nu på øen Skælø. Hættemågen er helt forsvundet og stormmågen er næsten forsvundet, idet kun 1 par forsøgte at yngle. Sildemågen er nu igen forsvundet.

Klyderne fik for første gang i mange år unger på vingerne (dog også unger i 2021). Desuden ynglede lille præstekrave, stor præstekrave, vibe og strandskade. Der var et enkelt par vibe, der genindvandrede. Rødben er nu helt forsvundet og har været det en årrække, og strandskaden yngler i et lavt antal.

Træktiden

Grågås: Stor forekomst i august måned med 2.700 fugle, og generelt flere fugle i længere tid i efteråret.

Bramgås: Bramgåsen havde nogle gode forekomster på Vigelsø i foråret, men kun få i efteråret. Generelt fouragerer bramgæssene nu, kun ganske lidt på Vigelsø, men anvender i stedet for øen til at raste i de perioder, hvor de bliver jaget væk fra andre lokaliteter, af landmændene dér.

Pibeand: Større forekomster, både i foråret og efteråret. En enkelt forekomst slår alle hidtil observationer på øen, idet 7.800 fugle iagttoges en enkelt dag.

Krikænderne forekom i langt højere antal på Vigelsø i jagttiden, nemlig i det såkaldte SV-område. Hævning af vandstanden i SV-området har gavnet arten.

Spidsand: Pæn forekomst på Vigelsø i sen-efteråret-vinteren, især på de nye strandenge på Østerhoved.

Havørn: Større forekomst i år end tidligere.

Vandrefalk: Meget ringe forekomst på øen, på linie med de seneste års lave forekomster.

Hjejle (**udpegningsart**): I efteråret forekom der langt flere hjejler end de seneste 5 år og der blev maksimalt iagttaget 30.000 fugle. Det er en helt uhørt høj forekomst, og rekord fra øen igennem de seneste 30 års optællinger. Forekomsten var en af de højeste i hele landet, i efteråret 2022.

Vibe: Bedre forekomster i 2022 end sidste år. Almindelig ryle: Forekom især i efteråret 2022 i pæne antal = mere end 1.000 fugle, hvilket sammen med 2020 og 2021 er de største forekomster, siden saltvandsoversvømmelsen i 2013.

Storspove: Forekomsten af storspove i 2022 var stor med forekomst af mere end 200 fugle.

11. ARTSGENNEMGANG 2022

Lille lappedykker (*Tachybaptus ruficollis*)

Ynglebestand

Ikke iagttaget i 2022.

Figur 36. Skarven på Vigelsø gik i 2022 tilbage i forhold til perioden før. Foto: Kurt Due Johansen.

Mellemskarv (*Phalacrocorax carbo sinensis*)

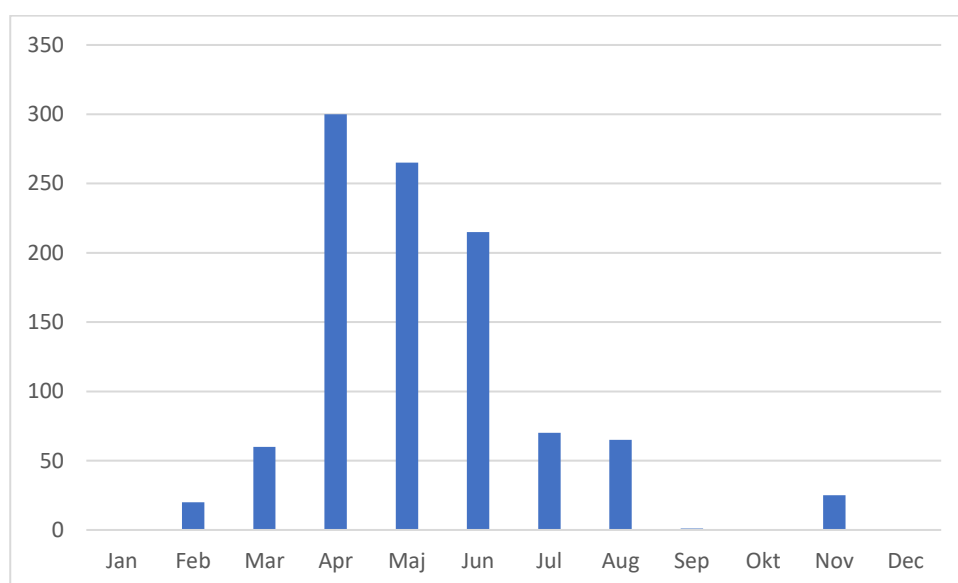
Ynglebestand

Tilbagegang fra 335 par i 2021 til 209 par i 2022. Kolonierne findes på Vesterhoved i poplerne (8 par), Gåsebads skoven (148 par) + Gåsebadets lille bevoksning syd for skoven (53 par).

Årsforekomst

Aktivitet ved kolonien fra 27. februar. Det er stort set samme ankomsttidspunkt som i 2021, hvor fuglene ankom 22.02.

Sidste fugle på øen set til 10.11. Maksimum antal fugle er 300 skarver 25.04.

Figur 37. Maksimale antal skarver iagttaget på Vigelsø pr. måned i 2022.

Sølvhejre (*Egretta alba*)

Alle iagttagelser

11.09.	2.
10.10.	7
23.10.	5.
26.10.	6.
27.10.	6.
31.10.	2.
10.11.	2.
14.11.	1.

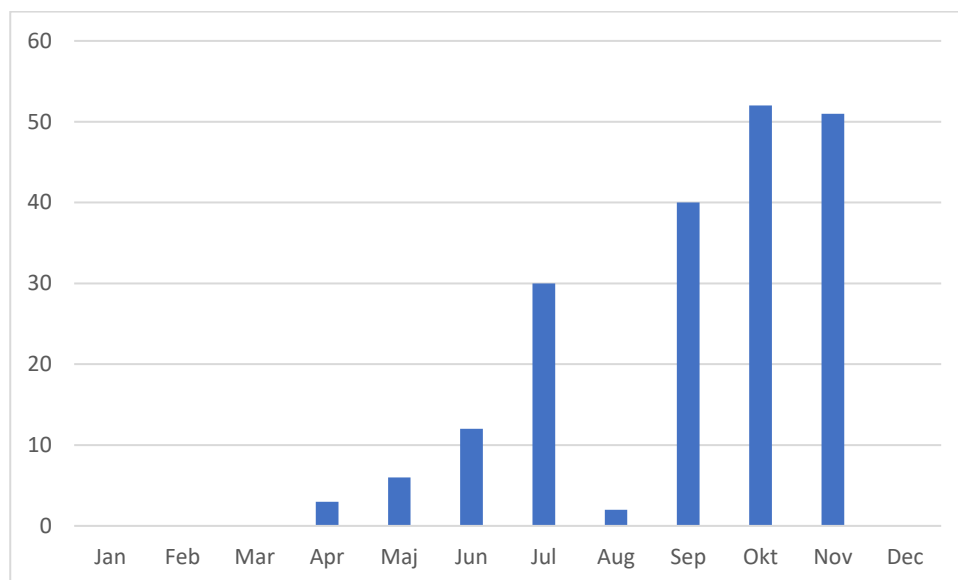
2022 er det bedste år i optællingernes historie for arten.

Fiskehejre (*Ardea cinerea*)

Årsforekomst

Iagttaget i månederne april til november.

Maksimum antal fugle 23.10. 52 fugle.

Figur 38. Maksimale antal fiskehejrer iagttaget på Vigelsø pr. måned i 2022.

Skestork (*Platalea leucorodia*)

Alle iagttagelser

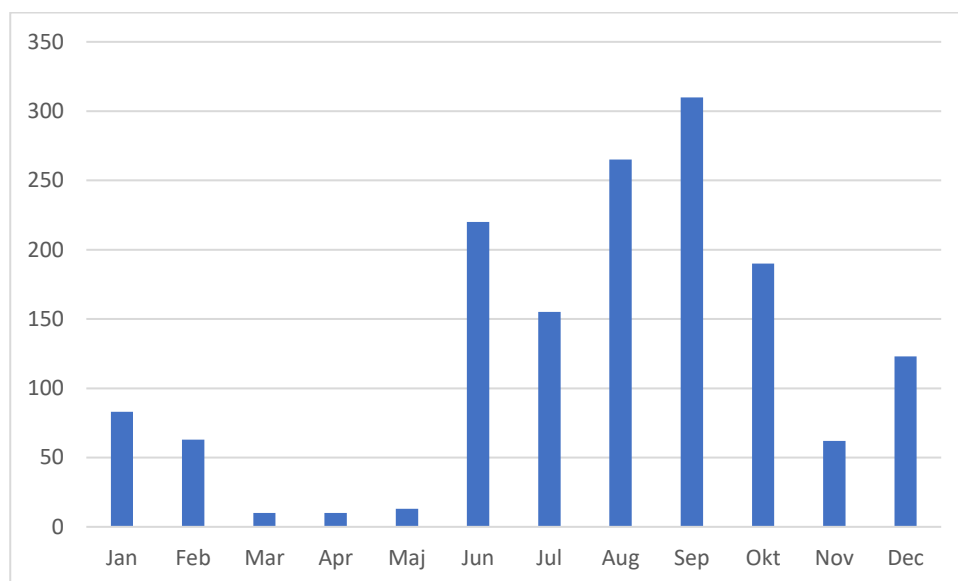
22.08.	4.
25.08.	1.
04.09.	5.
07.09.	5.
11.09.	5.

Bemærkninger

I 2022 ynglede 3 par skestorker på en af øerne i Odense Fjord. Arten begyndte at yngle på denne ø i 2021. Yngleforekomsten i Odense Fjord var i 2022 den eneste i hele det gamle Fyns Amt.

Det er bemærkelsesværdigt, at skestorken slet ikke blev iagttaget i yngletiden på Vigelsø, da lokaliteten burde være en fremragende fourageringslokalitet. Alt tyder på, at skestorkene hovedsagelig fouragerede lige op til ynglelokaliteten.

Knopsvane (*Cygnus olor*)

Figur 39. Maksimalt antal knopsvaner på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglebestand

6 par på Sydøen og 6 par på Skælø er en tilbagegang fra 14 par i 2021 på Sydøen og en fremgang til 6 par fra 1 par på Skælø. Årsagen til tilbagegangen kan meget vel være forekomst af ræv.

Årsforekomst

Iagttaget i alle årets måneder, med maksimum i september på 17.09. 310 fugle.

Knopsvanen er en af de fuglearter, der er gået frem, siden oversvømmelsen med saltvand i 2016. På Vigelsø fouragerer knopsvanen på de store forekomster af Havgræs.

Sangsvane (*Cygnus cygnus*)

Alle iagttagelser

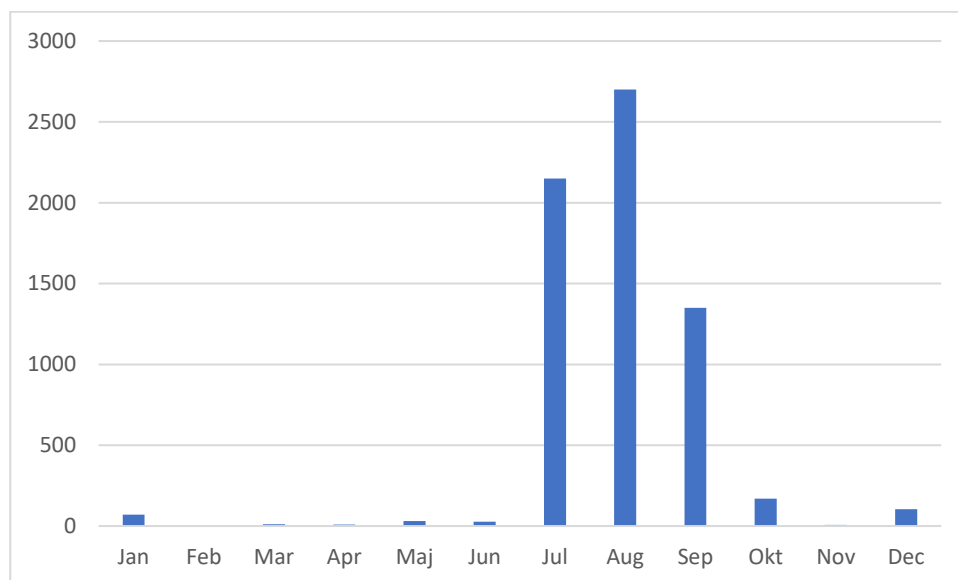
04.01.	43.
14.03.	2.
04.12.	1.
05.12.	24.
08.12.	2.

Alle sangsvaner er iagttaget i SV-området.

Blisgås (*Anser albifrons*)

Alle iagttagelser
19.02. 8 rastende.

Grågås (*Anser anser*)

Figur 40. Maksimale antal grågæs på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglebestand

25.04. blev der iagttaget 6 kuld og under ynglefugletællingen blev der fundet 1 rede på Sydøen og 1 rede på Skalø, så i alt ynglede 8 par. Det er en tilbagegang fra 15 kuld iagttaget i 2021. Igen er årsagen sandsynligvis forekomst af ræv. Grågåsen er sårbar overfor forekomst af ræv.

Årsforekomst

Grågåsen var meget fåtallig i første halvdel af 2022 med iagttagelser i januar, marts, april, maj og juni.

Antallet af grågæs steg brat fra juli, hvor der ultimo måneden, forekom 2.150 fugle. Antallet af grågæs steg i august (maksimum 2.700 20.08.). Antallet af grågæs faldt hurtigt fra september, hvor der i slutningen af måneden "kun" forekom godt 300 fugle. Faldet fortsatte i oktober med forekomst af maksimalt 170 grågæs. Grågåsen blev slet ikke iagttaget i november og der er 4 forekomster i december med maksimalt 105 fugle.

Bemærkninger

De tidligere store forekomster af fugle i maj, på vej til fældepladserne, er nu helt væk.

Canadagås (*Branta canadensis*)

Samtlige iagttagelser

05.05. 2.

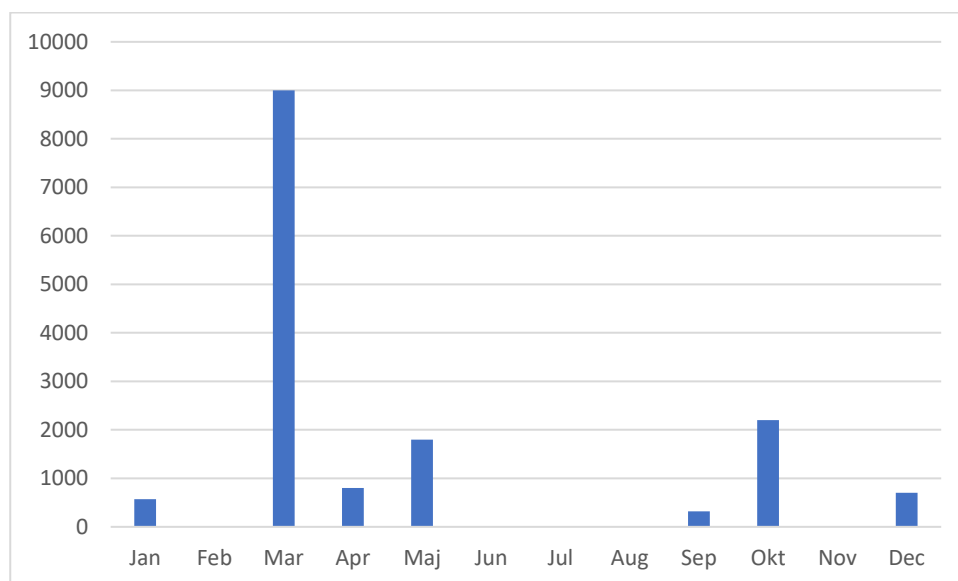
Bemærkninger

De ”gode” forekomster af canadagæs, som iagttages andre steder på Fyn, herunder Gyldensteen Strand, ses ikke i Odense Fjord.

Figur 41. Bramgåsen har oplevet en stor tilbagegang som fødesøgende på Vigelsø. Foto: Kurt Due Johansen.

Bramgås (*Branta leucopsis*)

Figur 42. Maksimale antal bramgæs på Vigelsø pr. måned i 2022.

Årsforekomst

Bramgåsen forekom med 500 fugle i januar, men ikke i februar.

Fra marts steg antallet af bramgæs, men faldt igen i april og maj. Dog op til knap 2.000 fugle i maj.

Som anført i 2021 rapporten for Vigelsø, fouragerer bramgæssene på Vigelsø nu kun lidt på øen. I stedet for anvendte bramgæssene Vigelsø som et fristed, når de bliver jaget væk fra fouragering på dyrkede marker. Således kunne der ses en del gåselort på Vesterhoved. Der blev ikke iagttaget fouragerende bramgæs på Østerhoved i første halvår af 2022.

Efterårsankomsten af bramgås skete 30.09. med 320 fugle. Forekomsten af bramgæs i efteråret var meget svingende og udeblev helt i november.

Det må konkluderes, at den nuværende forekomst af bramgås på Vigelsø er meget vigende i forhold til tidligere, og at forekomsten mest har form af, at bramgæssene anvender øen som en fredelig rasteplass imellem fouragering og bortjagning fra fouragerings markerne på fastlandet.

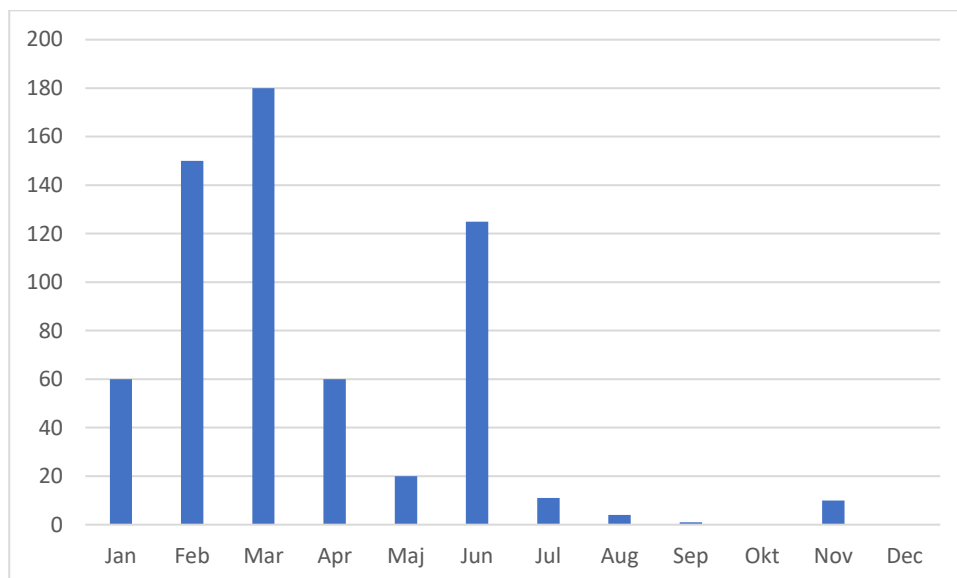
Det bliver spændende at følge, om bramgæssene vil anvende Vigelsø mere til fouragering i takt med at strandene på øen forhåbentlig bliver mere vegetationsdækkede. Strandene er i dag meget bare i foråret, fordi Kveller da ikke er spiret frem.

Mørkbuget knortegås (*Branta bernicla*)

Alle iagttagelser

27.10. 2 fouragerende.

Gravand (*Tadorna tadorna*)

Figur 43. Maksimalt antal gravænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglebestand

1 kuld blev iagttaget, hvilket er det samme antal, der blev iagttaget i 2021.

Årsforekomst

I første halvår blev gravanden iagttaget raste og fouragere almindeligt med største antal i marts (21.03), hvor 180 fugle sås.

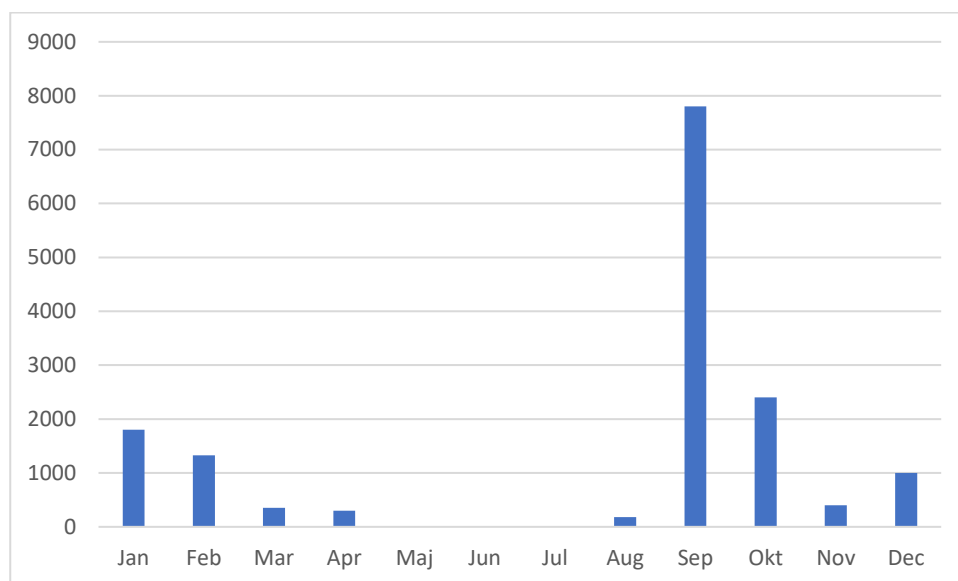
Efter et fald i antallet af gravænder fra april, hvilket skyldes borttræk af fugle til ynglepladser uden for Vigelsø, faldt antallet også igennem maj, indtil antallet steg brat i juni til 125 fugle 15.06.

I andet halvår faldt antallet brat i forbindelse med borttræk, sandsynligvis til fældepladser i det tyske Vadehav. Arten var fraværende i oktober og december og blev kun iagttaget fåtalligt i august og september (og juli).

Bemærkninger

Vigelsø er nu en af de værdifuldeste raste- og fourageringslokaliteter for gravand i Odense Fjord.

Pibeand (*Anas penelope*)

Figur 44. Maksimale antal pibeænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Årsforekomst

I første halvår forekom pibeanden talrigt i januar og februar med knap 2.000 fugle. Forekomsten faldt i takt med borttrækket i marts og april.

Andet halvår startede med få fugle 03.07. (5 fugle). Antallet af pibeænder steg i august til 180 (31.08.), indtil antallet kulminerede i september og oktober. Antallet i september og oktober måneder lå generelt på godt 2.000 fugle, men ”peakede” 29.09. med en enkeltforekomst på 7.800 fugle.

Fra oktober faldt antallet af pibeænder i november og december.

Bemærkninger

Antallet af pibeænder i januar-februar var ”pænt”. Og antallet af pibeænder i efteråret var stort, især på en enkelt dato i september, hvor antallet af pibeænder slog alle tidligere rekorder.

Pibeænderne fouragerer i efteråret på den store forekomst af Havgræs i Vigelsøs Kystlagune. Dog er Vigelsø i højere grad en højvandsrasteplads, end en fourageringslokalitet. Det viser sig nemlig, at pibeanden ved mange optællinger under lavvande, ses fouragerende i Seden Strand, for ved højvande at trække til Vigelsø. Øen er altså primært en højvandsrasteplads for pibeænder!

Knarand (*Anas strepera*)

Ynglebestand

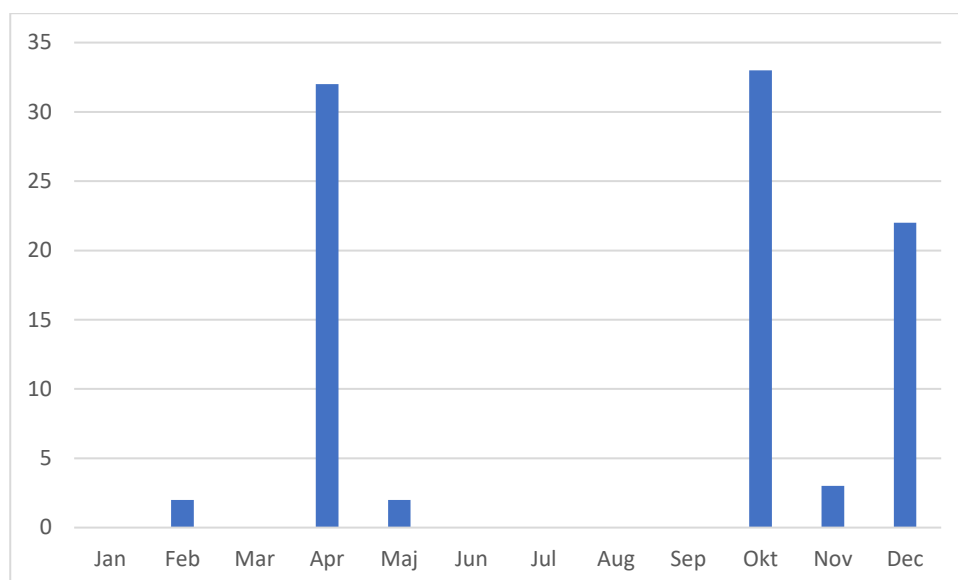
Ingen ynglende.

Årsforekomst – alle iagttagelser

Knaranden rastede halvdelen af årets måneder.

For første gang var antallet helt ”pænt” i første halvår med 32 rastende fugle i april.

I andet halvår iagttoges arten oktober til december. Maksimum sås i oktober med 33 fugle og 22 fugle i december.

Figur 45. Maksimale antal knarænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Krikand (*Anas crecca*)

Årsforekomst

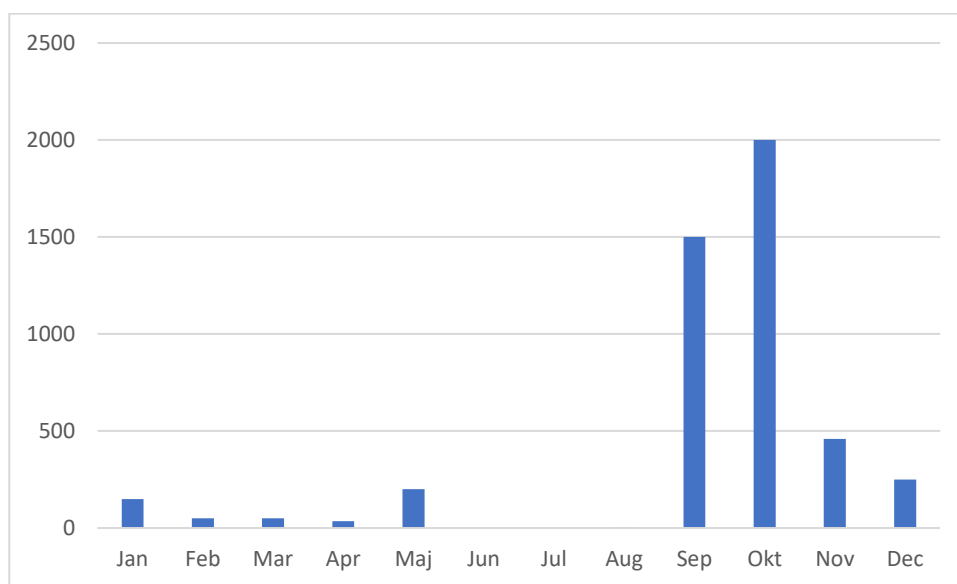
Krikanden forekom i hele første halvår, indtil fuglene forsvandt, for at trække mod yngleområderne i Norden og Rusland. Antallet var som sædvanligt lavest i første halvår, med omkring 100 fugle som maksimum antal.

I andet halvår sås de første krikænder først fra september, mens de andre steder i fjorden allerede var begyndt at raste og fouragere i august.

Maksimum antal krikænder blev nået september-oktober med de højeste antal siden Fuglesøen blev overskyttet med saltvand. Maksimum antal fugle er 2.000 krikænder 07.10.

Bemærkninger

Langt bedre år for krikand end tidligere, hvilket med stor sandsynlighed skyldes mere vand i lagunen i SV-området.

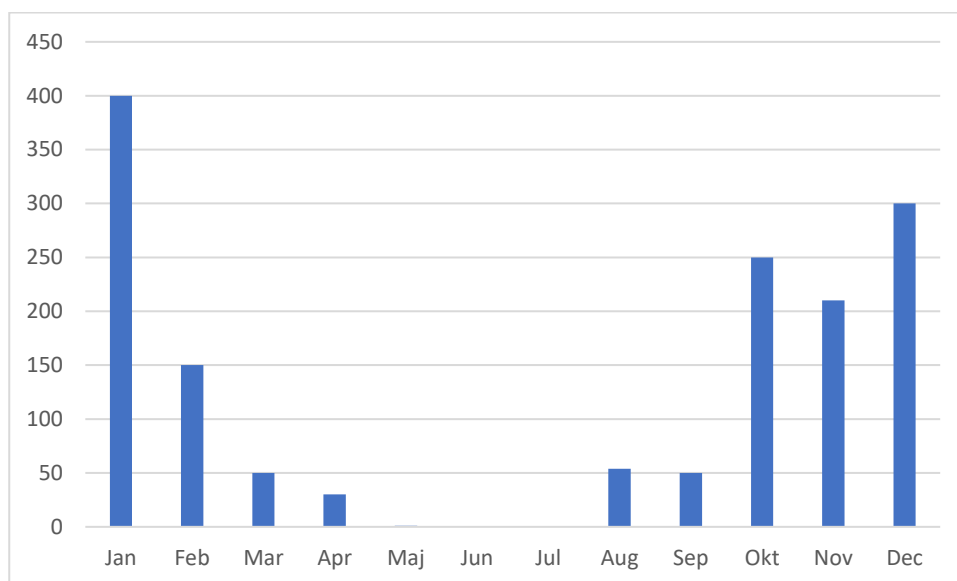

Figur 46. Maksimale antal krikænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Figur 47. Krikanden er en ægte vegetar. Her ses den fouragere på Strand-Kogleaks. Foto: Keld Skytte Petersen.

Gråand (*Anas platyrhynchos*)

Figur 48. Maksimalt antal gråænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglebestand

Kun optalt 1 rede på ynglefugle tællingen, hvilket er et lavt antal. Årsagen er sandsynligvis tilstedeværelse af ræv.

Årsforekomst

I første halvår lå forekomsten på maksimum 400 fugle i januar. Herefter faldt antallet af fugle, indtil fuglene trak væk fra Odense Fjord i april, til ynglepladser andetsteds.

I andet halvår begyndte gråænderne at indfinde sig på øen i august. Maksimum antal fugle sås oktober – december med 300 fugle i december.

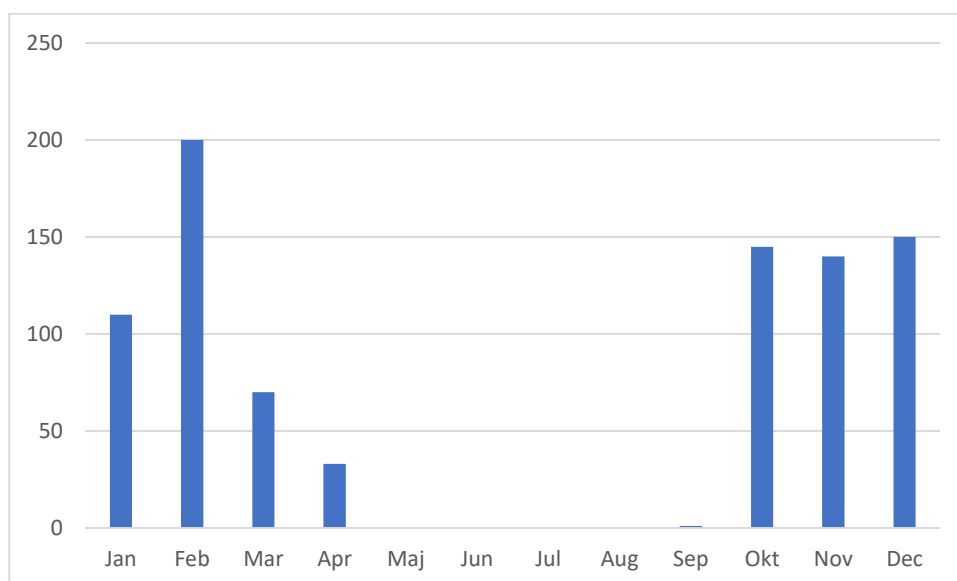
Spidsand (*Anas acuta*)

Årsforekomst

I første halvår forekom spidsanden i månederne januar til april, hvor fuglene helt forlader Odense Fjord for at trække til de nordligt liggende ynglepladser i Skandinavien og Rusland. Maksimum antallet af spidsænder var 200 i februar.

I andet halvår forekom spidsanden først fra oktober, hvor der forekom 150 fugle og lige derunder i hele perioden.

Som hos flere af svømmeænderne, er antallet af spidsænder størst, når det er højvande i fjorden. Ved lavvande ses ofte ingen eller ganske få spidsænder på selve Vigelsø, idet fuglene trækker ud til den del af fjorden, som ikke er omfattet af et jagtfrit vildtreservat!

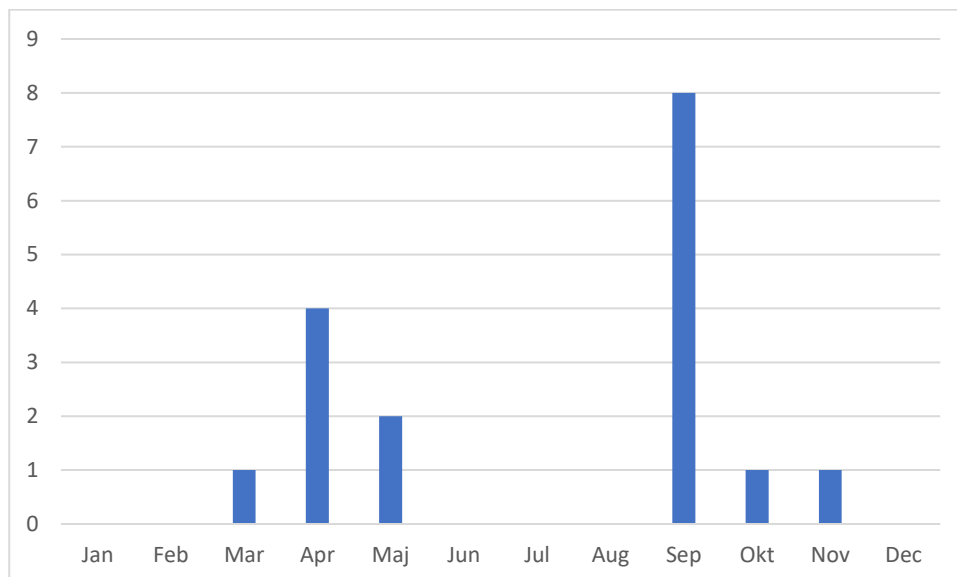
Figur 49. Maksimalt antal spidsænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Skeand (*Anas clypeata*)

Årsforekomst

I første halvår er der iagttagelser fra marts-maj, med maksimum 4 fugle. Der er ingen iagttagelser fra juni måned.

I andet halvår blev arten iagttaget fra september-november med maksimalt 8 fugle i september.

Figur 50. Maksimalt antal skeænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Troldand (*Aythya fuligula*)

Ynglebestand

Ingen ynglefugle. Ynglede før digebruddet.

Årsforekomst – alle iagttagelser

23.10. 1 fugle.

08.12. 300.

Bemærkninger

Forekomsten af 300 fugle er den første større forekomst siden oversvømmelsen af Fuglesøen i 2013.

Årsagen til forekomsten er, at alle ferskvandssøer isede til primo december, hvilket tvang fuglene ud på fjorden, her Vigelsø.

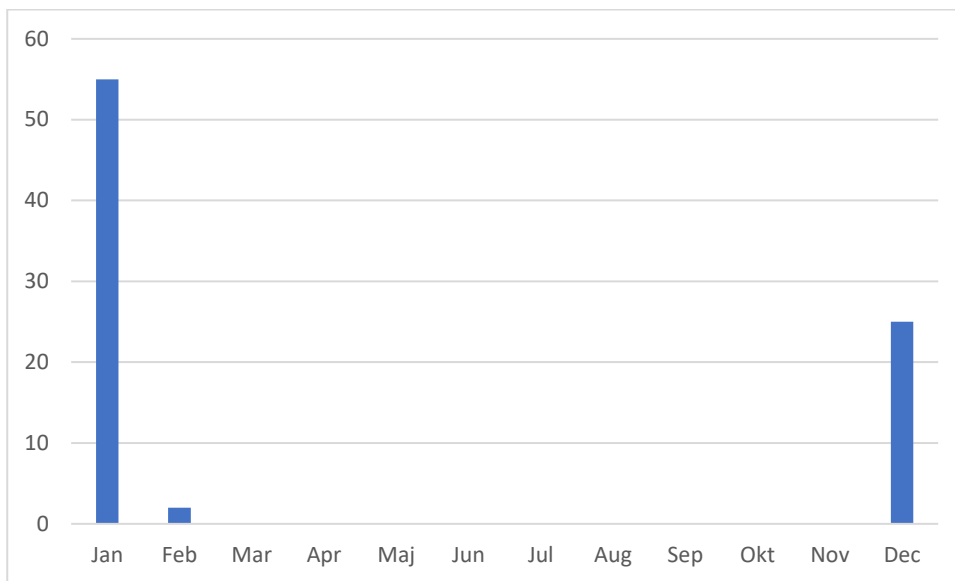
Ederfugl (*Somateria mollissima*)

Ynglebestand

I forhold til 2021, hvor der blev fundet 342 reder med æg på Sydøen af Vigelsø, var 2022 en **katastrofe**, hvilket skyldes tilstedeværelse af i hvert fald en ræv. Når der er ræv på Vigelsø er antallet af ynglende ederfugle meget lavt.

Der blev i 2022 fundet 28 reder med æg, hvoraf de 15 reder var beliggende på den rævefri ø i det vestlige dige. Derudover blev der fundet 76 reder som var præderede. Derudover var der 8 døde hunner. **Det er som nævnt et katastrofalt lavt antal og understreger med al tydelighed, hvorfor det er vigtigt at få reguleret ræven væk fra Vigelsø.**

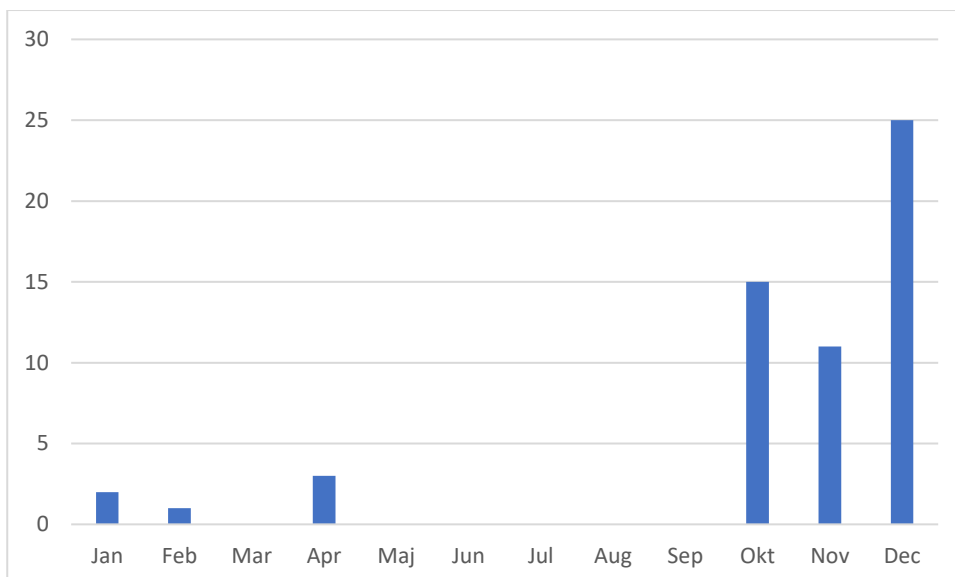
Hvinand (*Bucephala clangula*)

Figur 51. Maksimale antal hvinænder på Vigelsø pr. måned i 2022.

Hvinanden forekom januar-februar og igen i december. Maksimum er 55 fugle 18.01.

Toppet Skallesluger (*Mergus serrator*)

Figur 52. Maksimale antal toppet skallesluger på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglebestand

Arten ynglede ikke i 2022.

Årsforekomst

Iagttaget januar – april med maksimum 3 fugle og igen oktober – december, alle i Kystlagunen. Maksimum er 25 fugle 05.12.

Stor skallesluger (*Mergus merganser*)

Alle iagttagelser

13.04. 1 han ved Vigelsø Hoved.

Rød glente (*Milvus milvus*)

Samtlige iagttagelser

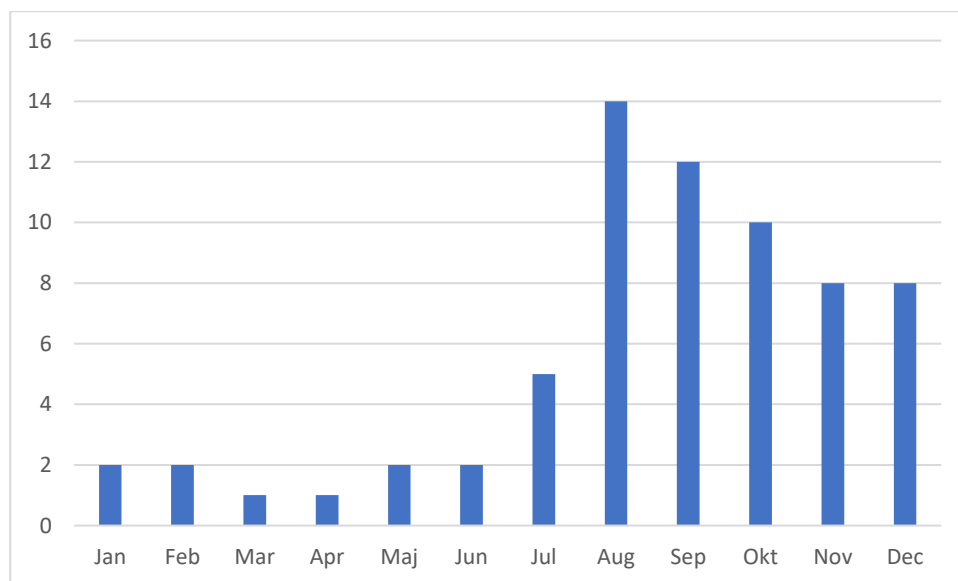
13.04. 1 fugl.

Havørn (*Haliaeetus albicilla*)

Årsforekomst

Der foreligger 42 iagttagelser af i alt 67 havørne, hvilket er den største forekomst efter oversvømmelsen af Fuglesøen i 2013. Maksimum er 3 havørne sammen ved flere lejligheder.

Arten er iagttaget i alle årets måneder.

Figur 53. Samtlige havørne på Vigelsø pr. måned i 2022.

Rørhøg (*Circus aeruginosus*)

Samtlige iagttagelser

22.06.	1.
27.06.	1.
31.08.	1.
11.09.	1.
17.09.	1.
14.10.	1.

Blå kærhøg (*Circus cyaneus*)

Samtlige iagttagelser

12.12.	1.
27.02.	1.

Spurvehøg (*Accipiter nisus*)

Samtlige iagttagelser

14.10.	1.
10.11.	1.

Musvåge (*Buteo buteo*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i 2022.

Samtlige iagttagelser

18.01.	1.
11.02.	1.
11.09.	1.
20.09.	1.
10.11.	2.

Tårnfalk (*Falco tinnunculus*)

Samtlige iagttagelser

11.09.	1.
--------	----

Vandrefalk (*Falco peregrinus*)

Der foreligger kun 1 iagttagelse af 1 fugl, hvilket er et særdeles lavt antal.

Alle iagttagelser

25.10. 1.

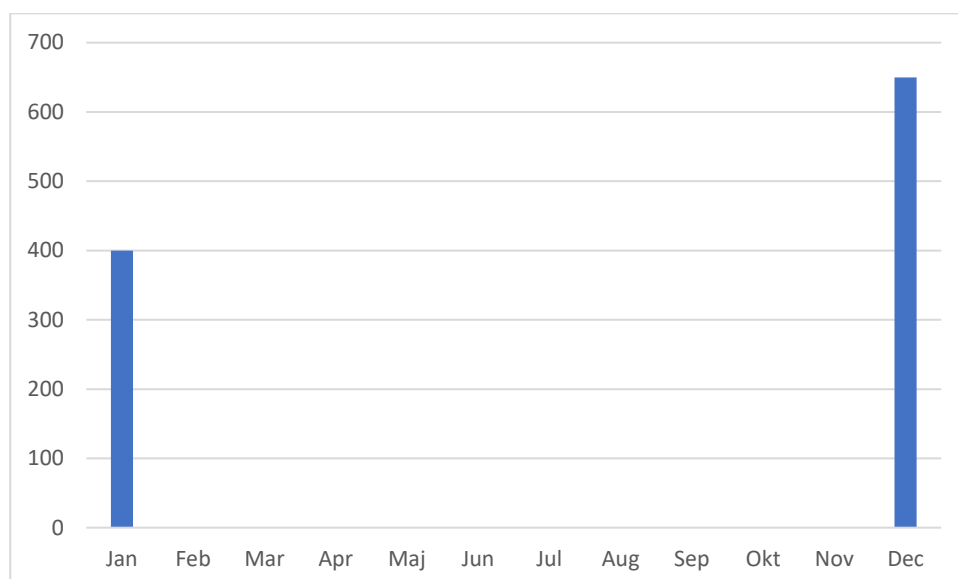
Fasan (*Phasianianus colchicus*)

Ikke iagttaget!

Figur 54. Blishønen forekom for første gang i mange år i større flokke i Kystlagunen på Vigelsø. Foto: Kurt Due Johansen.

Blishøne (*Fulica atra*)

Figur 55. Maksimalt antal blishøns på Vigelsø pr. måned i 2022.

For første gang siden oversvømmelsen af Kystlagunen med saltvand i 2013, forekom blishønen regelmæssigt i januar og december, med så mange fugle som 650 fugle.

Det drejede sig om fouragerende blishøns, som fouragerede på de store havgræsforekomster.

Strandskade (*Haematopus ostralegus*)

Ynglebestand

Stor tilbagegang fra 6 par i 2021 til 2 par på Vigelsøs sydø. Ingen ynglende på Skalø.

Tilbagegangen skyldes med stor sandsynlighed forekomst af ræv.

Årsforekomst

Iagttaget i månederne februar, marts, maj, juni og juli. Maksimum er 26.07. 5 fugle.

Klyde (*Recurvirostra avosetta*)

Ynglebestand

Trods forekomst af ræv lykkedes det klyderne at få 7 kuld unger på vingerne, hvilket er imponerende. I 2021 fik klyderne 8 kuld på vingerne.

Hvis det lykkes at holde rævene væk fra Vigelsø, er der noget der tyder på, at der er potentiale til flere ynglepar = fugle der får unger på vingerne. Det springende punkt omkring klyder er, at de ofte forsøger – det lykkes dem måske at lægge æg, men at producere flyvefærdige unger er det svære.

Årsforekomst

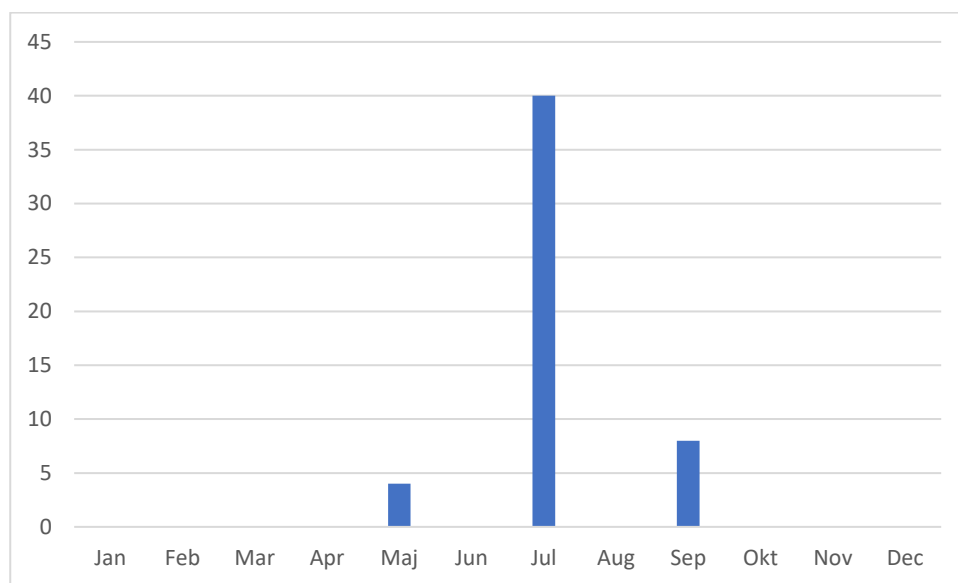
13.04. til 28.07 samt en enkelt iagttagelse 10.11. af en fugl. Maksimum antal klyder 03.07. 40 fugle.

Lille præstekrave (*Charadrius dubius*)

Ynglebestand

1 par Østerhoved samt 1 par i SV-området i 2022 svarer til bestanden i 2021.

Stor præstekrave (*Charadrius hiaticula*)

Figur 56. Maksimale antal stor præstekrave på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglefund

2 ynglepar: 1 par Østerhoved + 1 par i SV-området.

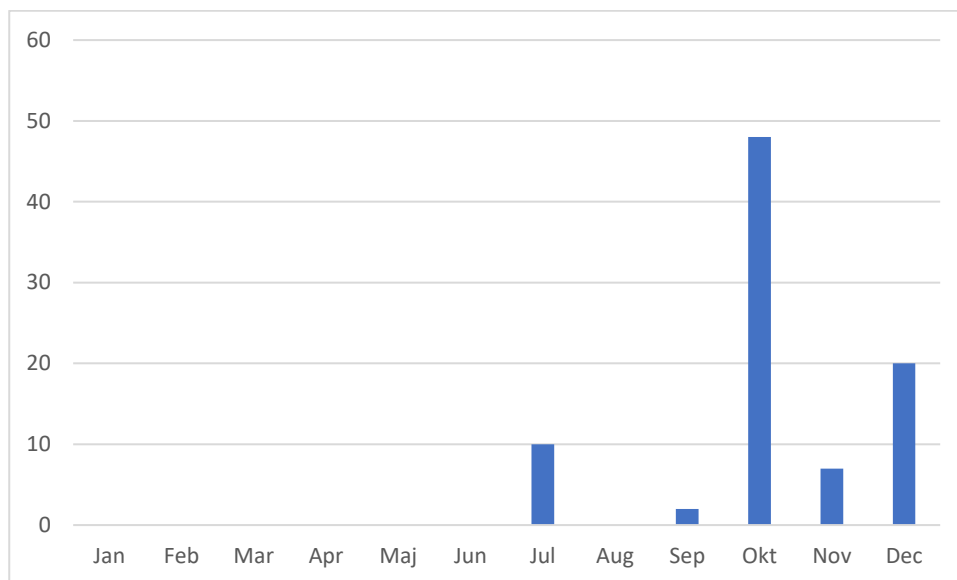
Årsforekomst

God forekomst i juli med 40 fugle (19.07).

Strandhjejle (*Pluvialis squatarola*)

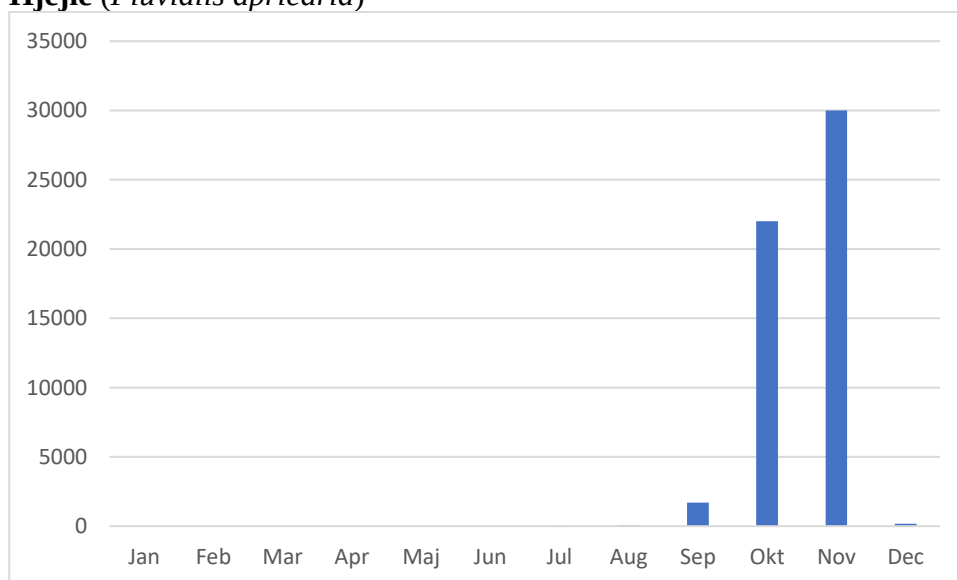
Årsforekomst

Iagttaget juli, september, oktober, november og december. Maksimum 23.10. 48 fugle.

Figur 57. Maksimale antal strandhjejle på Vigelsø pr. måned i 2022.

Hjejle (*Pluvialis apricaria*)

Figur 58. Maksimale antal hjejle på Vigelsø pr. måned i 2022.

Årsforekomst

Ingen iagttagelser i første halvår.

I andet halvår sås der hjejler fra ultimo juli: 28.07. 8 fugle. I august maksimum 50 fugle 31.08.

Antallet af fugle steg kraftigt fra ultimo september: 1.700 hjejler 29.09.

Fra oktober steg antallet af rastende hjejler dramatisk:

Oktober maksimum: 22.000 fugle ved flere lejligheder.

November maksimum: 03.11. 30.000 fugle. Antallet holdt sig højt til 16.11, som er den seneste dato med mange hjejler (9.400 fugle).

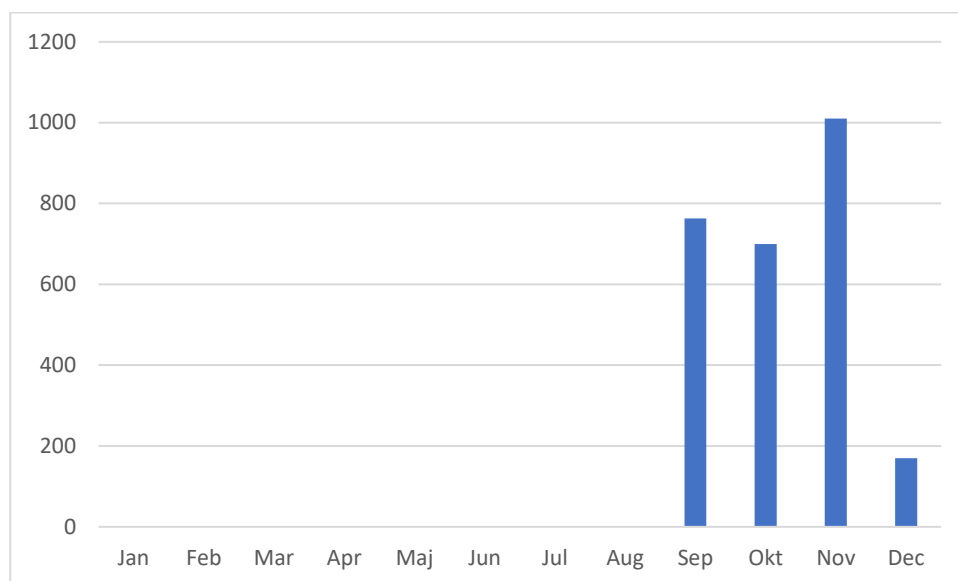
December maksimum: 08.12, 160 hjejler.

Forekomsterne af hjejle var ekstremt store i efteråret 2022 og var de 2. største hjejleforekomster i hele landet. Desuden var forekomsterne meget stabile og hjejlerne iagttoges næsten ved hvert besøg fra september til november.

Figur 59. Hjejlen er Vigelsøs signaturfugl. Arten er både uhyre talrig og smuk, og så er den udpegningsart for Natura 2000 området Odense Fjord. Foto: Kurt Gamborg Holm.

Vibe (*Vanellus vanellus*)

Figur 60. Maksimale antal viber på Vigelsø pr. måned i 2022.

Ynglebestand

1 muligt ynglepar på Østerhoved.

Årsforekomst

Første halvår iagttoges arten ikke, bortset fra det sandsynlige ynglepar på tælledagen i maj.

Andet halvår forekom viberne først fra 07. september, hvilket er sent.

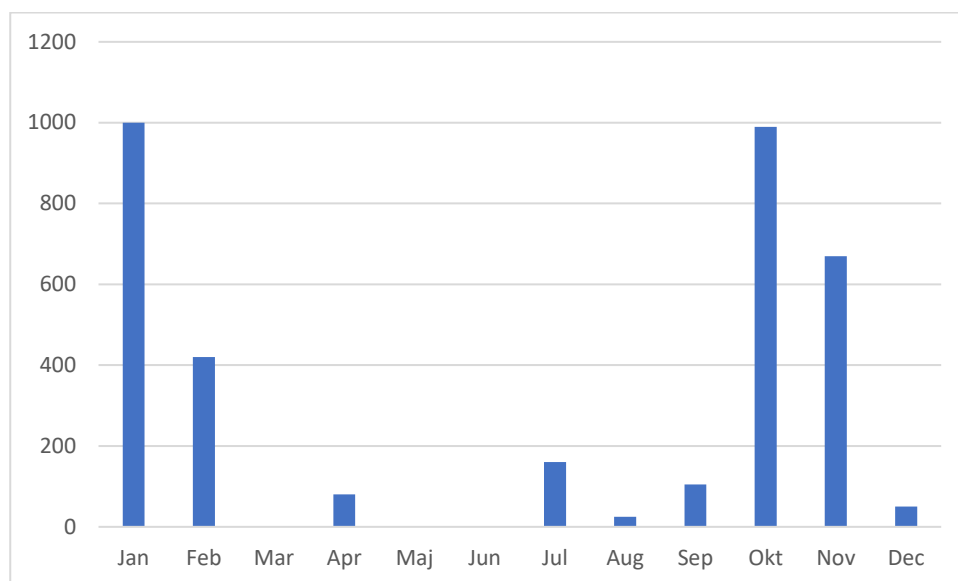
Forekomsterne fra september til november lå i den høje ende i rækken af iagttagelser efter oversvømmelsen med saltvand i 2013. Der er ingen tvivl om, at etableringen af de kunstige strandenge er årsag til de relativt høje vibeantal, ligesom det er med de øvrige vadefugle.

Krumnæbbet ryle (*Calidris ferruginea*)

Samtlige iagttagelser

19.07. 2 fugle.

Almindelig ryle (*Calidris alpina*)

Figur 61. Maksimale antal almindelig ryle på Vigelsø pr. måned i 2022.

Årsforekomst

I første halvår foreligger flere iagttagelser end de tidligere år, det vil sige siden oversvømmelsen af Fuglesøen med saltvand.

Der lagdes ud med et stort antal: 06.01. et tusind fugle (1.000). Også et ”pænt” antal i februar, 11.02. 420 almindelig ryle.

Ingen iagttagelser i marts, men to iagttagelser af 80 fugle i april. Herefter ikke flere fugle i første halvår.

I andet halvår iagttages almindelig i alle 6 måneder fra juli til december med, maksimum oktober (23.10 990) og november (10.11. 670 fugle).

Bemærkninger

Antallet af almindelig ryle i efteråret var højt.

Lille kobbersneppe (*Limosa lapponica*)

Alle iagttagelser

23.10. 2 fugle.

Småspove (*Numenius phaeopus*)

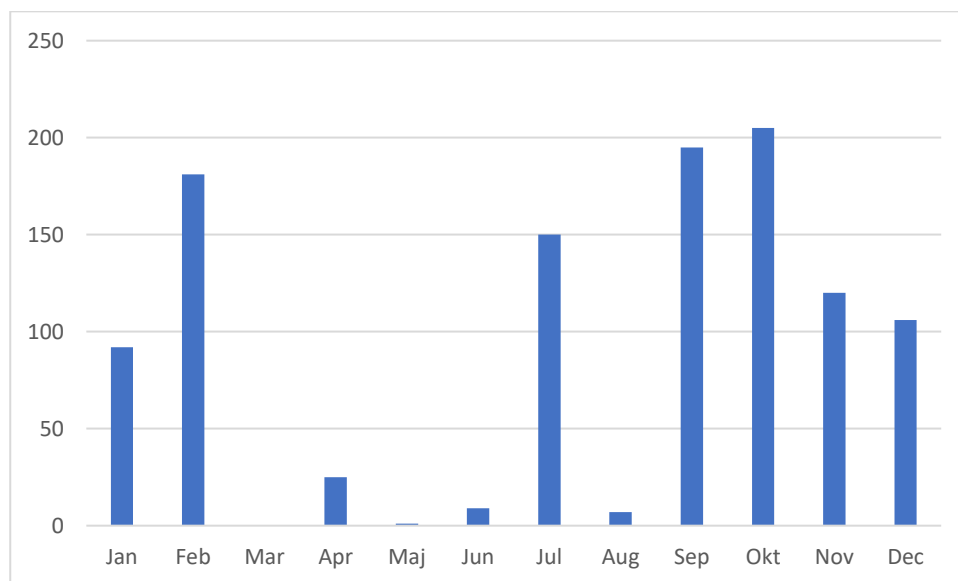
Samtlige iagttagelser

28.07. 1 overflyvende.

Figur 62. Storspoven er en af de vadefuglearter som er gået frem på Vigelsø siden oversvømmelsen med saltvand. Foto: Kurt Due Johansen.

Storspove (*Numenius arquata*)

Figur 62. Maksimalt antal storspover på Vigelsø pr. måned i 2022.

Årsforekomst

Bortset fra marts, er storspoven iagttaget i alle årets måneder.

Bemærkninger

Første halvår kulminerer forekomsten januar-februar med 181 fugle 11.02. I april ses 25 fugle 13.04. og i maj kun 1 fugl.

Fra juni vender hunnerne tilbage til Vigelsø (hannerne bliver på ynglepladsen og passer ungerne).

I andet halvår ses der mange fugle på øen, bortset fra august. Antallet er vedvarende højt til oktober, hvor der sker et mindre fald i antallet af fugle.

Maksimum storspover i andet halvår er 205 fugle 31.10.

Bemærkninger

Som anført i tidligere årsrapporter, er storspoven gået bemærkelsesmæssigt frem på Vigelsø som trækgæst. Denne tendens holdt i 2022.

Storspoverne på Vigelsø fouragerer først og fremmest på Lumby Middel Grund og langs østkysten af Seden Strand ved lavvande, hvorefter de ved højvande søger til Vigelsø, hvor de højvandsraster.

Storspoverne fouragerer dog også ved mange højvandshændelser på især Østerhoved, hvor de fouragerer på insekter og orm, herunder ved at stikke næbbet i kolortene. Der er næppe tvivl om, at afgræsningsdyr på øen gavner arten.

Sortklire (*Tringa erythropus*)

Samtlige iagttagelser

05.05. 1 fugl.

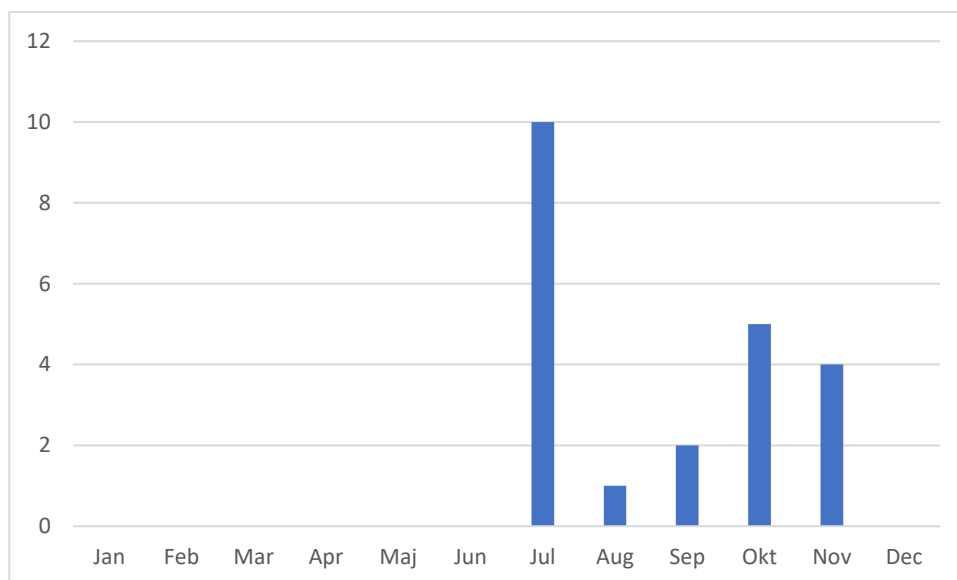
Rødben (*Tringa totanus*)

Ynglebestand

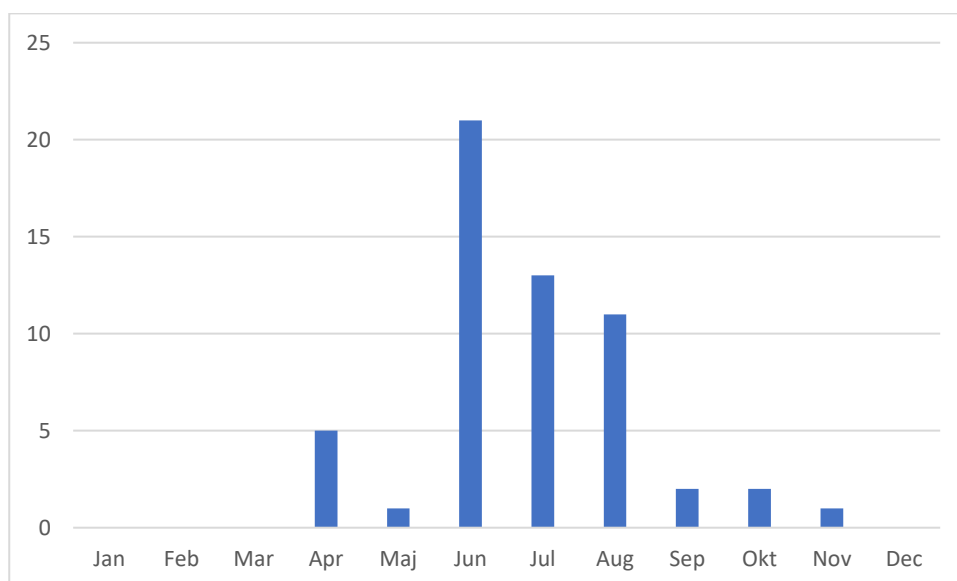
Ingen!

Årsforekomst

Rødben fandtes på Vigelsø i månederne juli til november med største forekomst i juli (26.07. 10 fugle)

Figur 63. Maksimale antal rødben på Vigelsø pr. måned i 2022.

Figur 64. Maksimale antal hvidklire på Vigelsø pr. måned i 2022.

Hvidklire (*Tringa nebularia*)

Årsforekomst

Iagttaget i månederne april, maj, juni, juli, august, september, oktober og november. Maksimum er 21 fugle 27.06. Disse tidlige fugle på nedtrækket er hunner, der efter, at de har lagt æg forlader ynglestedet. Herefter overlader hunnerne opfostringen af ungerne til hannerne.

Tinksmed (*Tringa glareola*)

Samtlige iagttagelser

05.05. 1 overflyvende fugl.

Mudderklire (*Actitis hypoleucos*)

Årsforekomst

2 iagttagelser:

19.07. 6 fugle.

28.07. 5 fugle.

Hættemåge (*Larus ridibundus*)

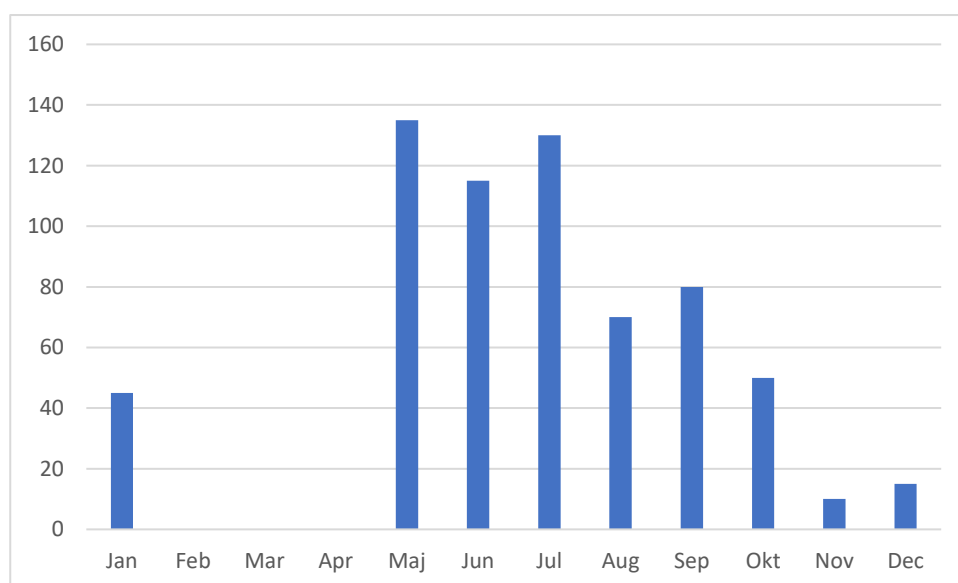
Ynglebestand

Ingen ynglefugle.

Årsforekomst

I første halvår var hættemågen særdeles fåtallig først på året, med kun fugle i januar. Fra maj stiger antallet af fugle. Der raster mellem 135 fugle (05.05.) i maj og 115 fugle i juni (15.06.).

I andet halvår raster hættemågen i alle måneder med en top i juli (130 fugle 10.07.), hvorefter antallet falder måned for måned, for at være på et minimum i december.

Figur 65. Maksimale antal hættemåger på Vigelsø pr. måned i 2022.

Sildemåge (*Larus fuscus*)

Ynglebestand

Ingen ynglefugle eller for den sags skyld heller ingen iagttagelser overhovedet (forekomst af ræv).

Stormmåge (*Larus canus*)

Ynglebestand

1 par på Vigelsøs sydø er et alarmerende lavt antal ynglefugle, det laveste i de seneste 30 år!

Bemærkninger

Stormmågen er nu på det nærmeste forsvundet fra øen (forekomst af ræv), efter at den tidligere ynglede med mere end 300 par.

Figur 66. Efter at have været en talrig ynglefugl på Vigelsø, er stormmågen på det nærmest forsvundet. Foto: Kurt Due Johansen.

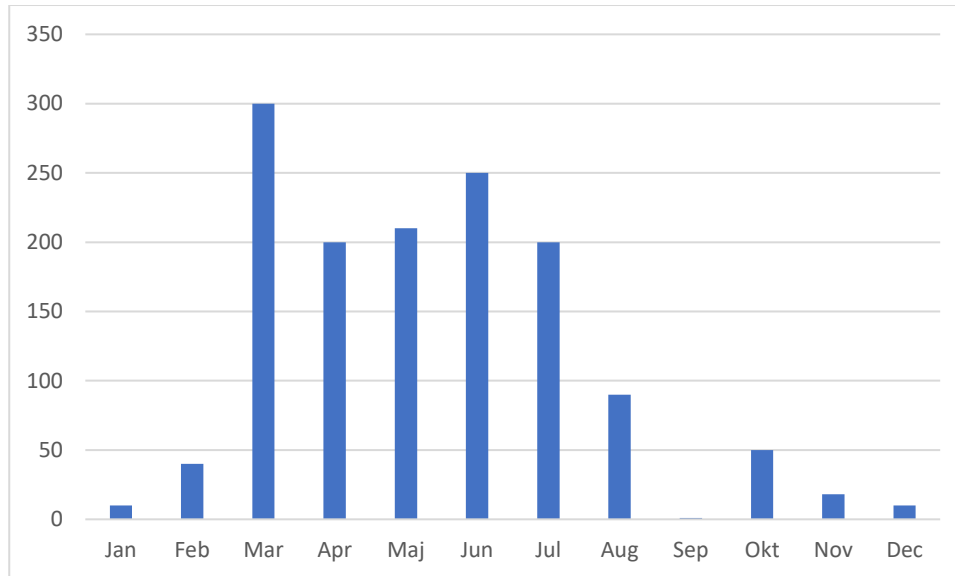
Sølvmåge (*Larus argentatus*)

Ynglebestand

Ca. 98 par på den sydlige del af Vigelsø + 210 par på Skalø. I alt 308 par. Det er en tilbagegang fra 2021 (forekomst af ræv).

Årsforekomst

Arten er iagttaget i alle måneder, bortset fra september på Vigelsø. De største forekomster ligger marts til juli, hvor der raster mellem 300 og 200 fugle på øen.

Figur 67. Maksimale antal sølvmåger på Vigelsø pr. måned i 2022.

Svartbag (*Larus marinus*)

Ynglebestand

2 par på Sydøen samt 1 par på Skalø.

Årsforekomst

Efter yngletiden, kun iagttaget 1 gang, nemlig 03.10: 1 svartbag.

Fjordterne (*Sterna hirundo*)

Samtlige iagttagelser

20.08. 3 fugle er den første iagttagelser på Vigelsø i mange år.

Havterne (*Sterna paradisaea*)

Ynglebestand

12 par i yngleforsøg i SV-området. Ingen unger iagttaget.

15.06. indfandt der sig pludselig 116 havterner på Vigelsø. Det er fugle der flyttede fra Vestermade-gyde Rev i Bregør Bugten til Vigelsø. Fuglene skred dog ikke til at yngle, sandsynligvis på grund af forekomst af ræv.

Dværgterne (*Sterna albifrons*)

Ynglebestand

2 par i yngleforsøg. Unger blev ikke produceret.

Bemærkninger

Hvis Naturstyrelsen får ræven reguleret bort fra Vigelsø, er der gode chancer for at dværgterner vil slå sig ned på øen og endda producere unger.

Ringdue (*Columba palumbus*)

Ynglebestand

Yngler på Vigelsø, men er ikke optalt i 2022.

Årsforekomst

Ud over ynglefuglene blev der iagttaget småflokke i ringduens træktid. Største flok er 100 fugle 18.01.

Huldue (*Columba oenas*)

Ynglebestand

Er ikke hørt på Vigelsø i 2022. Har tidligere ynglet.

Stor flagspætte (*Dendrocopos major*)

Ynglebestand

1 par.

Sanglærke (*Alauda arvensis*)

Ynglebestand

Ynglende på Sydøen med 8 par på Østerhoved. Endvidere 3 par i SV-området.

Digesvale (*Riparia riparia*)

Samtlige iagttagelser

05.05. 4 fugle.

Landsvale (*Hirundo rustica*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i 2022.

Årsforekomst

Ingen iagttagelser overhovedet!

Engpiber (*Anthus pratensis*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i 2022.

Årsforekomst

To iagttagelser fra april og oktober, hver med 1 fugl.

Skærpiber (*Anthus petrosus*)

Samtlige iagttagelser

10.11. 1 fugl.

Gul vipstjert (*Motacilla flava*)

Samtlige iagttagelser

Ingen iagttagelser i 2022.

Hvid vipstjert (*Motacilla alba*)

Ynglebestand

Ikke optalt i 2022.

Gærdesmutte (*Troglodytes troglodytes*)

Ynglebestand

4 par.

Rødhals (*Erithacus rubecula*)

Samtlige iagttagelser

13.04. 4 fugle.

23.10. 6 fugle.

Jernspurv (*Prunella modularis*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i 2022. Ejheller nogen iagttagelser overhovedet.

Rødstjert (*Phoenicurus phoenicurus*)

Ynglebestand

1 par.

Solsort (*Turdus merula*)

Ynglebestand

10 par.

Sangdrossel (*Turdus philomelos*)

Ynglebestand

Ikke ynglende.

Årsforekomst

13.04. 3 fugle.

10.11. 2 fugle.

Vindrossel (*Turdus iliacus*)

Samtlige iagttagelser

10.11. 2 fugle.

Gulbug (*Hippolais icterina*)

Ynglebestand

Ikke optalt i 2022.

Gærdesanger (*Sylvia curruca*)

Ynglebestand

Ynglende i 2022, men er ikke optalt.

Tornsanger (*Sylvia communis*)

Ynglebestand

Ynglende i 2022, men er ikke optalt.

Havesanger (*Sylvia borin*)

Ynglebestand

Ynglende i 2022, men er ikke optalt.

Munk (*Sylvia atricapilla*)

Ynglebestand

Ynglende i 2022, men er ikke optalt.

Gransanger (*Phylloscopus collybita*)

Ynglebestand

2 par.

Løvsanger (*Phylloscopus trochilus*)

Ynglebestand

1 par

Skægmejse (*Panurus biarmicus*)

Samtlige iagttagelser

23.10. 8 fugle.

Bemærkninger

Det er første gang, at skægmejsen er noteret fra Vigelsø.

Halemejse (*Aegithalos caudatus*)

Ynglebestand

Sandsynligvis ikke ynglende i 2022. Der foreligger 3 iagttagelser uden for yngletiden.

Blåmejse (*Parus caeruleus*)

Ynglebestand

1 ynglepar

Musvit (*Parus major*)

Ynglebestand

5 par.

Korttået træløber (*Certhia brachydactula*)

Ynglebestand

1 ynglepar.

Skovskade (*Garrulus glandarius*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i år.

Husskade (*Pica pica*)

Ynglebestand

Ikke ynglende i år.

Årsforekomst

Iagttaget maj og oktober.

Allike (*Corvus monedula*)

Ynglebestand

1 muligt ynglepar.

Årsforekomst

Alliken overnatter stadig på Vigelsø uden for yngletiden: 01.03. 2.500 fugle.

Råge (*Corvus frugilegus*)

Ynglefugle

157 reder optalt i Hejreskoven. Det er pæn stigning af ynglebestanden.

Årsforekomst

Ligesom hos alliken, blev det konstateret, at rågen også stadig overnatter på Vigelsø uden for yngletiden: 01.03. cirka 2.500 fugle.

Gråkrage (*Corvus corone cornix*)

Ynglebestand

Ynglende, men ikke optalt i 2022.

Stær (*Sturnus vulgaris*)

Ynglebestand

Minimum 1 par, sandsynligvis flere.

Årsforekomst

Uden for yngletiden, fouragerer større flokke på Vigelsø:

03.07. 1.000 stære.

29.08. 1.200 stære.

Figur 69. Bogfinken er en almindelig ynglefugl på Vigelsø. Foto: Kurt Due Johansen.

Bogfinke (*Fringilla coelebs*)

Ynglebestand

Ynglende i 2022, men ikke optalt.

Grønirisk (*Carduelis Chloris*)

Ynglebestand + årsforekomst

Ikke ynglende i 2022.

Uden for yngletiden er grønirirken iagttaget september, oktober og november, men kun med 1-2 fugle!

Stillits (*Carduelis carduelis*)

Ynglebestand + årsforekomst

Ikke ynglende i 2022.

Den eneste forekomst er:

11.09. 25 fugle.

Bjergirisk (*Carduelis flavirostris*)

Samtlige iagttagelser

13.01. 125 fugle.

31.10. 350 fugle.

02.11. 350 fugle.

10.11. 1 fugl.

30.12. 100 fugle.

Figur 70. Bjergirirken er en meget almindelig gæst på Vigelsø i træktiden. Foto: Erhardt Ecklon.

Gulspurv (*Emberiza citrinella*)

Ynglebestand

Ynglende i 2022, men ikke optalt.

Rørspurv (*Emberiza schoeniclus*)

Ynglebestand

1 par.

12. Litteratur

- Andersen, Niels og Bent Staugaard Nielsen og Henning Rasmussen (1977): Øerne omkring Fyn. – Fredningsstyrelsen.
- Ferdinand, Lorenz (1971): Større danske fuglelokaliteter, 1. del. – København.
- Ferdinand, Lorenz (1982). Fuglene i landskabet. Større Danske Fuglelokaliteter, 2. del. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Fog, Kåre et al: Nordens padder og krybdyr. G.E.C. 1997.
- Holm, Axel (1926): To udflugter til Viggelsø. – Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift.
- Grill, C.J.E. (1895): Erindringer fra ornithologiske udflugter i Odense Fjord og Samsøbæltet. – Naturen og Mennesket 13.
- Jespersen, Poul (1919): Lidt om Nordfyns Vade- og svømmefuglefauna med særlig hensyn til Odense Fjord. – Flora og Fauna.
- Johansen, Kurt Due: Vigelsø 1992 – 2021, årlige rapporter til Naturstyrelsen Fyn.
- Juul, Esger Sehestedt (1960): Iagttagelser fra Vigelsø. – Feltornitologen 1960/2.
- Kristiansen, Aase et al: Havets dyr og planter. Gads Forlag 2000.
- Larsen, Johannes (1921): Rapport om Fugle, set og hørte paa ”Rylens” Rejse til Øerne om Fyn i Sommeren 1921.
- Larsen, Jørgen og Torben Simonsen (1982) til Kurt Due Johansen: Om vende Hals på Enebærøde, isfugl i Fjordmarken samt gæs på Vigelsø.
- Lundø, Jørgen et al: Danmarks natur, havet. Politikens Forlag 1979.
- Løppenthin, Bernt (1967): Danske ynglefugle i fortid og nutid. – Odense Universitetsforlag.
- Meltofte, Hans (1981): Danske rasteplasser for vadefugle. – Fredningsstyrelsen.
- Meltofte, Hans (1993): Vadefugletrækket gennem Danmark. – Dansk Ornitologisk Forenings
- www.dofbasen.